

Volný čas žáků 2. stupně základních škol

Martin Červenka

Bakalářská práce
2020

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Martin Červenka**
Osobní číslo: **H17584**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Volný čas žáků 2. stupně základních škol**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti volného času a významu jeho smysluplného trávení pro žáky 2. stupně základních škol.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.

HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1369-4.

JANIŠ, Kamil. Úvod do problematiky volného času. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik, Ústav pedagogických a psychologických věd, 2009. ISBN 978-80-7248-530-7.

PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Iva Staňková**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **4. října 2019**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2020**

L.S.

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

---

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 16.2020.....

1) Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(2) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá trávením volného času žáků 2. stupně základních škol ve Zlínském kraji. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se zabývá problematikou volného času, jako je jeho definice a struktura. Dále vymezuje funkce a rizika volného času. Praktická část je tvořena kvantitativním výzkumem, který jsme uskutečnili na základě dat z dotazníkového šetření, kdy bylo hlavním cílem zjistit strukturu volného času žáků 2. stupně základních škol ve Zlínském kraji.

Klíčová slova: Žáci 2. stupně základních škol, neorganizovaný volný čas, organizovaný volný čas, funkce volného času, rizika ve volném čase, struktura volného času, význam volného času

ABSTRACT

The bachelor's thesis deals with the leisure in upper primary school students in the Zlín Region. The thesis is divided into theoretical and practical part. The theoretical part deals with the issue of leisure, such as its definition and structure. It also defines the functions and risks of leisure. The practical part consists of quantitative research, which we conducted on the basis of data from a questionnaire survey, where the main goal was to determine the structure of leisure in upper primary school students in the Zlín Region.

Keywords: Upper primary school students, unorganized leisure, organized leisure, leisure function, risks in leisure, leisure structure, the importance of leisure

Na tomto místě bych chtěl velmi rád poděkovat paní PhDr. Ivě Staňkové za její odborné vedení, cenné rady a trpělivost při zpracovávání mé bakalářské práce. Také ze srdce děkuji celé své rodině i mé přítelkyni za všechnu podporu při mém studiu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 K TEORETICKÝM VÝCHODISKŮM A ZÁKLADNÍM POJMŮM.....	12
1.1 LITERATURA.....	14
1.2 VZTAH TÉMATU K SOCIÁLNÍ PEDAGOGICE.....	14
1.3 DEFINICE VOLNÉHO ČASU.....	15
2 SPECIFIKACE, STRUKTURA A SKLADBA VÝZNAMU VOLNÉHO ČASU. .17	17
2.1 HISTORIE VOLNÉHO ČASU.....	17
2.2 NÁHLEDY NA SPECIFIKACI VOLNÉHO ČASU A JEHO STRUKTURY – ORGANIZOVANÝ, NEORGANIZOVANÝ A POLOVOLNÝ ČAS.....	17
2.3 ČINITELÉ A FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ VOLNÝ ČAS.....	20
2.4 FUNKCE VOLNÉHO ČASU.....	20
3 RIZIKA SPOJENÁ S TRÁVENÍM VOLNÉHO ČASU ŽÁKŮ 2. STUPNĚ ZÁKLADNÍCH ŠKOL.....	26
1.1 MLADŠÍ ŠKOLNÍ VĚK.....	28
3.1 STARŠÍ ŠKOLNÍ VĚK.....	29
3.2 RIZIKA V MLADŠÍM A STARŠÍM ŠKOLNÍM VĚKU.....	30
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	32
4 METODOLOGIE VÝZKUMU.....	33
4.1 CÍLE VÝZKUMU.....	33
4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	34
4.3 HYPOTÉZY.....	35
4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR.....	35
4.5 METODA SBĚRU DAT.....	36
4.6 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT.....	37
5 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT.....	38
5.1 OTÁZKY DEMOGRAFICKÝCH ÚDAJŮ.....	38
5.2 TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU ŽÁKŮ.....	41
6 ZÁVĚREČNÉ SHRNUÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU.....	65
ZÁVĚR.....	68
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	69
INTERNETOVÉ ZDROJE.....	72
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	73
SEZNAM GRAFŮ.....	74
SEZNAM TABULEK.....	75
SEZNAM PŘÍLOH.....	76

ÚVOD

Volný čas tvoří specificky významnou část života u každého člověka ve společnosti. Je významný pro mnoho oblastí našeho života. Způsob, jak jej lze trávit, ovlivňuje do určité míry naši osobnost a naše vnitřní potřeby. V současné době je zvláště u dětí a mladistvých možnost rizikově stráveného času díky materiálním dispozicím, ale také díky sociálnímu či virtuálnímu prostředí. Tyto vlivy na mladého člověka umožňují měnit a budovat jeho psychosociální osobnostní vývoj, který může být takto ohrožen. Proto je zapotřebí mladého člověka důsledně a přiměřeně vést směrem, který podpoří jeho zdravý vývoj osobnosti. Zvláště je potřeba docílit adaptace jedince ve společnosti, aby uchoopil ve svém svědomí nezávadné priority a cíle ve svém životě i motivaci k plnohodnotnému prožívání života. U jedince by se dále měli rozvíjet jedinečné rysy osobnosti a dovednosti, které by neměl ponechat na zmar a zužitkovat je pro blaho své i nejlépe pro blaho okolí. Mladý člověk by si měl i v rámci volného času osvojit důležité základní lidské vlastnosti. A postupně se přeměnit a zdokonalovat v plně samostatnou a zodpovědnou osobnost schopnou trávit svůj čas smysluplně a tím se plnohodnotně zařadit do společnosti. A to i ve smyslu lidskosti, to jest být užitečný nejen pro společnost, ale i pro své blízké v okolí formou pomoci a solidarity.

Také samotný způsob života z nejrůznějších hledisek ovlivňuje do určité míry prožití volného času jako takového. Jako je například naše dosažené vzdělání, motivace k životu, zdravotní návyky, osobní zájmy a preference, pracovní uplatnění, naše rodinné vztahy a zázemí, sociální prostředí, ve kterém jsme vyrůstali a ve kterém nyní žijeme a mnohé další. Volný čas je veličinou, která pomáhá utvářet naše bezprostřední chování ve společnosti, a to i k sobě samým, a proto je důležité jakým aktivním či pasivním způsobem, volný čas využíváme. Stěžejní důsledek pro formování osobnosti jedince bude zásadně spočívat v tom, zdali je tento strávený volný čas naplňován pozitivními, nejlépe rozvojovými aktivitami nebo rizikovými. Na to má vliv zejména jako stěžejní aspekt svým výchovným působením rodina dítěte, státní instituce zejména školy v rámci školních družin a klubů. Nebo státní či soukromé organizace, do kterých patří nejčastěji volnočasové střediska či volnočasové kluby, které dítě navštěvuje.

Proto se tato bakalářská práce ve své teoretické, pak i v praktické části bude zajímat právě konkrétně o aspekty, které ovlivňují do určité míry smysluplné prožívání volného času dětí a mládeže na 2. stupni základních škol.

Tato problematika volného času je ve společnosti podmíněčně nevyhnutelná, její důležitost je víc než osudová, neboť do určité míry formuje naši budoucí společnost. Proto je na místě oprávněná tak velká pozornost lajků jako jsou nejčastěji samotní rodiče dětí a mládeže, kterých se tyto záležitosti přímo dotýkají. Neméně se tato problematika vztahuje na řady odborníků podílejících se na výzkumech nebo nejčastěji řadových pedagogických pracovníků, kteří organizují volný čas a

pedagogicky působí zejména na děti a mládež v rámci náplně jejich pracovní profese. Výjimkou není také zájmová činnost dobrovolných vedoucích táborů nebo profesionálních trenérů, koučů a další pracovníků v zastoupení ve výchově a plánování činností ve volném čase pro děti a mládež.

Dále se Bakalářská práce bude zabývat funkcemi volného času a významu jeho trávení, bude rozdělena na teoretickou a praktickou část.

Cílem teoretické části bude seznámení s oblastí volného času a jeho upřesnění v definicích, jak bude pro tento výzkum chápán i pro praktickou část. Dále si vysvětlíme pojmy volného času v jeho rozdělení na organizovaný a neorganizovaný volný čas. Přesně si ujasníme, jaký má význam řízenost a neřízenost volného času a jak budeme chápat neřízený volný čas s pojmy, které jsou s ním spojeny. A stěžejně si vymezíme pojem volný čas jako takový, ze kterého bude tato bakalářská práce vycházet a jak bude tento pojem chápat. Vysvětlíme si kompetence pedagogického pracovníka volného času. V závěru si vymezíme hlavní aspekty ovlivňující trávení volného času, které budeme aplikovat v praktické části výzkumu.

V praktické části se zaměříme na výzkum trávení volného času žáků 2. stupně základních škol ve Zlínském kraji. Přesněji budeme zkoumat zejména strukturu, význam a organizaci trávení volného času u dětí chodících do 6.–9. tříd (v odhadovaném věkovém rozmezí 11.–16. let) na základních školách ve Zlínském kraji. Výzkum bude zprostředkovaný dotazníkovým šetřením.

Výzkum bude určen pro odborníky z řad výzkumu i samotné pracovníky, jenž pedagogizují výchovné prostředí v rámci výchovy mimo vyučování a mimoškolní výuky ve školních klubech a družinách, střediscích volného času, nízkoprahových centrech či výchovných ústavech a dalších zařízeních. Pracovníci v těchto sociálních a výchovných zařízeních mohou být seznámeni s novými poznatky a použít je ve své práci s klienty.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 K TEORETICKÝM VÝCHODISKŮM A ZÁKLADNÍM POJMŮM

Volný čas je ovlivněn vždy určitými činiteli, které dále ovlivňují volbu a způsob jeho trávení. Na těchto činitelích se podílí zejména společnost a prostředí, v níž jedinec vyrůstá a ve které je jedinec vychováván. Je to především rodinou nebo osobami, které za funkční výchovu zodpovídají, ať už to jsou rodinní příbuzní, pracovníci ústavní výchovy či pedagogové volného času.

Vágnerová (2001, s. 17) tvrdí: „*Každé dítě vyrůstá v určitém prostředí a vlastnost tohoto prostředí jeho vývoj nějakým způsobem ovlivňují. Využití a rozvoj předpokladů jedince závisí na podnětnosti jeho okolního prostředí, především rodinného a později i na přístupu školy a učitele.*“ Svým vyjádřením říká a rozšiřuje i Kubička (1959, s. 13): „*Nic z toho, co dítě získalo v oblasti duševna jako biologické dědictví, by se nemohlo rozvinout bez podpory v prostředí. Veškerá duševní činnost dítěte je závislá jak na biologickém, dědičném vybavení – tak na utvářejícím vlivu prostředí, zejména prostředí společenského. Není správné se domnívat, že by určitá duševní vlastnost mohla být způsobena výhradně dědičností nebo pouze výchovou, vždy nacházíme současné působení obou těchto činitelů.*“

Další autoři jako Kraus a Poláčková (2001), řeší problematiku volného času ve společnosti, která by měla jako taková, vytvářet podmínky a příležitosti pro trávení volného času, aby co nejefektivněji předcházela sociálně patologickým jevům. Pávková (2002) navíc upozorňuje ve společnosti na mladé generace dětí a jejich specifickou zvláštnost volného času, která je způsobena tím, že děti nemají ještě dostatek zkušeností a nedokážou se zcela orientovat ve všech informacích poskytující zájmovou činnost a je tedy z výchovných důvodů krajně žádoucí pedagogické ovlivňování volného času této cílové skupiny.

Zejména i z těchto jmenovaných důvodů se společnost záměrně stará o řízení a kontrolu volného času dětí a mládeže. O tuto mladou generaci se konkrétně zabývá i vědní obor Sociální pedagogiky, který se vyskytuje v problematice volného času ve snaze eliminovat možná rizika, které plynou nejen z činností dětí a mladistvých ve volném čase, ale také má za úkol působit s včasným předstihem a dostatečnou prevencí na užší i širší prostředí jednotlivce. Proto se svým zaměřením orientuje především na práci nebo spolupráci zejména s rodinou. Ale i se zařízeními spadající pod státní správu a samosprávu, jako jsou samotné školy a školská zařízení pro zájmové vzdělávání, základní umělecké školy, školní kluby, školní družiny a střediska volného času, které jsou rozděleny na stanice zájmových činností a domy dětí a mládeže. Institucionální péče státu o děti a mladistvé zasahuje do oblasti sociálních služeb, která je řízena správou MPSV, jenž zřizuje například zařízení ambulantních služeb poskytující pomoc či ochranu dětem a mládeži, jako jsou domy na půli cesty nebo střediska rané péče. Dále zajišťuje sociální poradenství skrze služby poskytující občanské, rodinné a další specificky orientované služby poskytující určitý druh

poradenství. Neméně důležitou součástí služeb, které MPSV zprostředkovává, je telefonická krizová intervence, terénní služby a v neposlední řadě i nízkoprahová zařízení pro děti a mládež.

Včetně škol a jiných školských zařízení pro volný čas jsou další podporou státu v systému práce s dětmi a mládeží nestátní neziskové organizace, které významným způsobem rozšiřují nabídku možností aktivního trávení volného času. Prostřednictvím organizací, které se dělí podle charakteru práce s dětmi a mládeží, to jsou organizace pracující s dětmi a mládeží a organizace dětí a mládeže. Z těchto typů nestátních organizací můžeme jmenovat například ty, které jsou aktuálně uznané Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy jako jsou: Asociace středoškolských klubů, Junák - český skaut, z. s., Salesiánské hnutí mládeže nebo Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska *Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy* [online].

Do způsobů trávení volného času dětí a mládeže zasahují i privátní organizace v různých oblastech jako je sportovní, která nabízí využívání posilovny a fitness center nebo oblast společenské zábavy, která poskytuje například různé taneční kluby či diskotéky. Privátní organizace jsou výnosným průmyslem volného času, který ovšem ne vždy nabízí vhodné a nerizikové způsoby trávení volného času dětem a mládeži. (Knotová, cit. podle Němec, 2002) Do oblasti kulturní můžeme zařadit cestovní kanceláře, které zprostředkovávají ozdravné, poznávací nebo pobytové zájezdy pro děti a mládež. Z privátního sektoru zde můžeme uvést i hromadné sdělovací prostředky (masmédia) jako jsou zejména časopisy, noviny, televize, rádio a internet, který zvláště oslovuje a působí na mladou generaci dětí a mládeže. Takové působení může mít pozitivní vlastnosti v ovlivňování dětí a mládeže v rámci vzdělávacího nebo poznávacího charakteru. Mimo jiné přináší také i mnohá rizika vztahující se k nebezpečí negativního vlivu na mladé generace, které se může projevit například ve sledování nevhodných televizních pořadů nebo v rizicích spojených se sociálními sítěmi jako je závislost na jejich používání či kyberšikana a další.

Stát však nabízí i další možná řešení v kontrole a vedení volného času dětí a mládeže v oblasti ústavní výchovy dle zákona č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. Úzce s ústavní a ochranou výchovou souvisí i zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí. Ve specifických případech u nezletilých či zletilých nezaopatřených jedinců má státní orgán sociálně-právní ochrany dětí a mládeže právo zprostředkovat určitý druh pomoci formou umístění jedince do různých státních zařízení jako je např. diagnostický ústav, dětský domov, dětský domov se školou či výchovný ústav.

1.1 Literatura

Problematika volného času se z velké části opírá o literaturu zaměřenou na principech vědního zkoumání v oboru sociální pedagogiky. Touto problematikou se u nás v ČR, ale i ze zahraničí zabývá řada odborníků v oblasti výzkumu a také spousta pedagogů, vychovatelů a dalších pracovníků z praxe, kteří se zabývají úlohou prostředí ve výchově u dětí a mladistvých. Neméně je toto téma důležité i pro celou populaci, a především pro lidi, kteří jsou v roli samotných rodičů, neboť se jich týká povinnost vytvářet funkční prostředí pro výchovu svých dětí. Například Kaplánek a kol. (2017) se zabývají ve své knize volný čas a jeho význam ve výchově tématy, které se váží k výchově ve volném čase nebo k metodám a principům pedagogiky volného času.

1.2 Vztah tématu k sociální pedagogice

Volný čas je jednou z oblastí, kterou se zabývá a zkoumá vědní obor sociální pedagogiky. Jeden z nejvýznamnějších představitelů sociální pedagogiky je Kraus (2001, s. 12), který zdůrazňuje její transdisciplinární povahu a dále sociální pedagogiku definuje: *„Disciplína se zaměřuje nejen na problémy patologického charakteru, marginálních skupin, částí populace ohrožených ve svém rozvoji a potencionálně deviantně jednajících, ale především na celou populaci ve smyslu vytváření souladu mezi potřebami jedince a společnosti, na utváření optimálního způsobu života v dané společnosti“*.

Další autorem je Procházka (2012, s. 67), který ve své publikaci píše, že: *„v širším pojetí je sociální pedagogika považována za multidisciplinární obor, který se orientuje na celou populaci.“* Příkladem tohoto pojetí může být již zmiňovaný německý autor J. Schilling, který sociální pedagogiku chápe jako pomoc lidem všech věkových kategorií, jedincům v různých životních situacích. Předmětem sociální pedagogiky v širším pojetí je pak hledání ideálního souladu mezi individuálním a společenským.

Užší pojetí váže sociální pedagogiku na problematiku rizikového chování a na jedince či skupiny, jež pro společnost představují z tohoto hlediska riziko. Předmětem zájmu jsou tedy společenské problémy, jež vznikají v souvislosti s chudobou, nezaměstnaností, sociálními deviacemi apod. Cílem sociální pedagogiky je pomoc těmto skupinám a jedincům a nalezení výchovných postupů, vedoucích k jejich soběstačnosti a svépomoci (Procházka, 2012).

1.3 Definice volného času

Volný čas rozlišují svým vymezením definice například Hájek a kol. (2008) na negativní pojetí: „*je to čas zbývající po splnění rozmanitých povinností.*“ A naopak v pozitivním pojetí volného času: „*čas nezávislého a svobodného rozhodování pro činnosti*“.

„Pro úvod můžeme použít tuto definici, jež popisuje volný čas v negativním pojetí i v příkladnějším shrnutí dalšími odborníky, dle kterých **volným časem není** čas strávený: „*ve škole; při plnění nutných povinností; při vykonávání osobních potřeb: osobní hygiena, spánek, jídlo*“ (Hájek a kol., 2008). Dále definici rozšiřuje Pávková a kol., (2002, s. 13), dle kterých do volného času děti a mládeže nepatří: „*vyučování a činnosti s ním související, sebeobsluha, základní péče o zevnějšek a osobní věci, povinnosti spojené s provozem rodiny, domácnosti, výchovného zařízení a další uložené vzdělávání a další časové ztráty. Součástí volného času nejsou ani činnosti zabezpečující biologickou existenci člověka (jídlo, spánek, hygiena, zdravotní péče). Ale i z těchto činností si někdy lidé vytvoří svého koníčka, což je zřejmé např. ve vztahu k přípravě (i konzumaci) jídla.*“

Navíc Pávková (2002, s. 13) poznamenává: „*Tyto činnosti uděláme nejen proto, že musíme, ale chceme mít po jejich splnění volný čas jen sami pro sebe, pro své zájmy, kdy je skutečně pouze na nás, jak volný čas budeme trávit.*“

V pozitivním pojetí **volný čas je** ten, který zahrnuje: „*odpočinek, rekreaci, zábavu, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání, dobrovolnou společensky prospěšnou činnost i čas, jež se spojuje s těmito činnostmi např. jízda dopravním prostředkem*“ (Pávková a kol. 2002, s. 13). Dále Pávková a kol., (2002, s. 13) uvádí, že: „*Volný čas možno chápat jako opak doby nutné práce a povinností a doby nutné k reprodukci. Je to doba, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi. Přináší nám pocit uspokojení a uvolnění.*“

S tímto tvrzením souhlasí, ale zároveň Němec a kol., (2002, s. 17) poznamenává, že: „*Je to čas, v němž je člověk sám sebou, nejvíce patří sám sobě, kdy koná převážně svobodně a dobrovolně činnost pro sebe, popř. pro druhé, ze svého vnitřního popudu a zájmu.*“

Po shrnutí definic chápeme, že volný čas je časem, který má člověk sám pro sebe po skončení všech svých povinností, kdy dle své libosti a svobody může trávit svůj čas způsobem, kterým sám chce nebo mu to nejlepší možnosti a práva dovolují. Je to čas, ve kterém se může i svobodně rozvíjet, ale musí tyto věci dělat ze svého svobodného přesvědčení, jak uvádí i Hofbauer (2004, s. 13), který popisuje volný čas jako čas: „*Kdy člověk nevykonává činnost pod tlakem závazku, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život. Někdy se vymezuje jako čas, který zbývá po splnění pracovních i nepracovních povinností. Přesnější a úplnější je však jeho charakteristika jako činnosti, do níž člověk vstupuje s očekáváními, účastní se jí na základě svého svobodného rozhodnutí, a která mu přináší příjemné zážitky a uspokojení.*“ Jiným pohledem

vidí Hofbauer (2010, s. 15) volný čas takto: „*Volný čas nabízí velké možnosti obohacování lidského života a výchovné zhodnocování času a prostoru i poznávání vývoje. Volný čas je zároveň naléhavou výzvou.*“ Z těchto důvodů je důležité mít vždy vhodnou náplň trávení volného času a využít ji, co nejvíce v prospěch jedince, jelikož dispozice v tomto čase jsou velmi rozmanité.

Z těchto definic tato bakalářská práce chápe, že volný čas není ten, který je vyplněn řízenými aktivitami, například zájmovými kroužky, sportovními aktivitami či zájmovým doplňujícím vzděláváním za účely zvýšení kvalifikace. Volný čas není ten, který je řízen či veden určitou druhou osobou, nejčastěji nějakou autoritou jako je rodič, učitel, kouč či trenér. Zásadní je uvědomění, že volný čas probíhá při činnosti, do které není jedinec donucen rodiči, zaměstnavatelem nebo jinými okolnostmi. Pojem „volný čas“ bude definovat tato bakalářská práce jako druh vykonávané činnosti ze svobodné vůle jedince, jenž bude současně nezištnou a čistě dobrovolnou aktivní či pasivní činností, která nebude mít za cíl si například zvýšit kvalifikaci pro potřeby zaměstnání, zlepšení dovedností za účelem akademického, karierního postupu či plnění určitého závazku. Jsou to např. činnosti: čtení odborné literatury, učení cizích jazyků, rekvalifikační a další kurzy zvyšující osobní kompetence nebo jiné dovednosti jedince v oblasti osobních vlastností, znalostí či manuálně zručných dovedností. Tímto pohledem bude volný čas pojímat tato bakalářská práce, která bude toto pojetí problematiky vztahovat ve svém empirickém výzkumu.

2 SPECIFIKACE, STRUKTURA A SKLADBA VÝZNAMU VOLNÉHO ČASU

V této kapitole si specifikujeme, co se odehrálo v počátečním vývoji volného času, z čeho se vyvozoval volný čas a co obsahuje ve své struktuře.

2.1 Historie volného času

Volný čas tu byl už od pradávna, jen ne vždy se mu tak říkalo. Zkratka se střídala doba odpočinku a práce, jak tomu je až do dnes. Jeden z nejstarších dochovaných záznamů o volném čase byl napsán už v Etice Nikomachově, kdy Aristoteles představil volný čas, jako čas, který by měl být věnovaný novému poznávání v teoretické oblasti či setkávání s přáteli nebo poslouchání hudby. Utopičtí myslitelé chtěli mít práci v radosti a v rukou vlastní svobodné vůle. Jedním z těchto představitelů byl Thomas More, dle něhož by měl člověk pracovat ideálně jen 6 hodin, aby měl dostatek svého volného času. Jedním ze základních rozdělení času bylo rozložení dne na práci, odpočinek a spánek po stejných částech, které uvedl Jan Amos Komenský. Také jeden ze známých sociologů Emile Durkheim začal rozdělovat volný čas na individuální a sociální v souvislosti s kolektivním a individuálním vědomím. V průběhu doby se k volnému času začaly formovat různé odborné definice tvořené z pohledů a názorů od mnoha autorů, však teprve až v 60. letech 20. století ve spojitosti s dílem francouzského sociologa Joffre Dumazediereho, který napsal knihu s názvem v překladu: „Vstříc společnosti volného času?“ se začal termín „volný čas“ více upřesňovat do dnešní podoby. Sám Dumazedier svou definici volného času vztahuje k činnostem, které člověk dělá, aby se uvolnil nebo si odpočinul. Případně, aby rozvinul svou osobnost novým poznáním či zdokonalením nebo také dělal činnosti, kterými se chce podílet ve společnosti. Všechny tyto činnosti se vážou k volnému času, pokud má již jedinec splněny všechny rodinné, společenské nebo pracovní povinnosti.

2.2 Náhledy na specifikaci volného času a jeho struktury – organizovaný, neorganizovaný a polovolný čas

V dnešní době má ve volném čase velký vliv účast dětí a mládeže na aktivitách, jež se konají v zařízeních, organizacích a institucích k tomuto účelu zaměřených v rámci mimotřídní nebo mimoškolní výchovy. Volný čas se v poslední době stal významně ovlivňující složkou životů dětí a mládeže a také běžnou součástí samotného života v působení rodiny, školy a sociálního prostředí. Rozšiřuje se svoboda v lidském rozhodování společně i s nabídkou rozmanitých aktivit pro volný čas. Díky tomu mají jedinci možnost rozvoje individuálních a kolektivních zájmů. (Němec 2002, s. 21.) Toho využívá spousta rodičů, kdy mají možnost zanechat své dítě například ve školní družině, v kroužku, v hudební škole či jiné organizované aktivitě. A to zvláště v čase, kdy se nemohou o svého potomka starat a dohlížet na něj sami, což rodičům například velmi usnadní skloubení

běžných denní povinností s těmi pracovními. Nemalá část rodičů velmi podněcuje a podporuje své potomky především k seberozvoji prostřednictvím organizovaně řízených aktivit. Je však třeba dbát na to, aby organizované aktivity byly přiměřené obsahem i rozsahem časového rámce dne. Neboť volný čas není jen o zájmových činnostech, ale i o odpočinku. I přesto, že organizované pravidelné či nepravidelné zájmové činnosti mají svůj velký výchovný význam, nelze je jimi dětmi přesycovat, tím by se vytrácel jeden z hlavních významů volného času, kdy člověk dělá to, co chce a ne to, co musí. (Bendl a kol. 2015, s. 131) Pak by volný čas nepřinášel všechny potřebné funkce, které jsou pro jedince potřebné, například nedostatečný čas přes den k relaxaci a regeneraci.

Organizovaný volný čas je ten, který je především aktivně organizovaný autoritami, mezi které patří vychovatelé, pedagogové, lektoři, pedagogové volného času, sociální pedagogové, trenéři či vedoucí v různých zařízeních. Například ve střediscích volného času, domů dětí a mládeže, v nízkoprahových centrech, v uměleckých a tanečních školách, skautských oddílech a v dalších zájmových zařízeních, klubů, svazů či sdružení. Jistým opakem je **neorganizovaný volný čas**, který není pod primárním dohledem těchto již zmíněných osob, které přímo ovlivňují náplň volného času a výchovné působení na jedince. Tento čas může být tráven aktivně např. s rodiči při společných aktivitách, vycházkách do přírody nebo hraním her venku na hřišti s kamarády. Neorganizovaný volný čas je možno trávit i pasivně např. při sledování televizních pořadů, poslouchání hudby, používání mobilních aplikací, ale i čtení literatury.

Neorganizovaný volný čas se blíže pojí s prvním vyjádřením Hofbauera, další dvě rozdělení jsou blíže k organizovanému volnému času. Hofbauer (2004, s. 21) rozlišuje jednotlivé činnosti ve volném čase podle míry organizovanosti volného času:

Činnosti spontánní probíhají individuálně nebo ve skupinách například venku v přírodě, na otevřených hřištích, sportovištích či v knihovnách a to nepřímým pedagogickým a výchovným vlivem. Tyto aktivity jsou přístupné každému zájemci a nemají stanovenou dobu začátku ani konce.

Zájmové činnosti příležitostné zahrnují organizované a jednorázové rekreační, vzdělávací či sportovní aktivity jako jsou přednášky, sportovní turnaje, soutěže, přípravné soustředění, závody, koncerty, exkurze výlety, dětské tábory. Činnosti jsou časově ohraničeny a přímo řízeny pedagogy, kteří působí pedagogickým ovlivňováním.

Zájmové činnosti pravidelné, do kterých patří aktivity uskutečňované v pravidelných intervalech (jednou až několikrát za týden), pod vedením kvalifikované osoby pro práci s dětmi a mládeží. Pod těmito aktivitami si můžeme představit kroužky, umělecké soubory, volnočasové kluby či kurzy.

Pro tuto činnost je cílem osvojení nových znalostí a dovedností dětí a mládeže.

Další členění pojmů volného času vidí Schneiderová (1988, s. 191) ve formě výchovně vzdělávací činnosti mimo vyučování, kterou rozděluje z hlediska stupně organizovanosti na:

Organizovaný výchovně vzdělávací proces – „zájmový útvar“

Spontánní činnost – „různé aktivity žáků ve volném čase bez zásahu nebo regulace vychovatele.“

Naše práce bude společně se zachováním významu pojmu volný čas, který jsme si už definovali, chápat i pojem organizovaný volný čas, který je navíc charakteristický svým vedením přímého pedagogického vlivu na jednotlivce. Do organizovaného volného času patří aktivity a činnosti, které dětem a mládeži organizují rodiče. Neorganizovaný volný čas je ten, který není organizovaný žádným přímým pedagogickým působením a nespadá tak pod činnost v žádném zájmovém útvaru. Pod tento čas nespádají ani povinnosti jedince k rodičům či blízkým příbuzným. Je to čas, který má jednatel čistě sám pro sebe a své činnosti si volí na základě své svobodné vůle.

Polovolný čas je dalším členěním volného času. Jeho podstatu definuje mnoho autorů podobně, avšak nejvíce se shodují na tom, že tento čas se odehrává v čase osobního volna, kdy nám skončily všechny formální povinnosti. Svou náplní však rozhodně není tento čas bez užitku, právě naopak, je to vyhrazený čas, ze kterého vzniká či může vznikat nějaký pozitivní užitek. Například formou činností pro druhé, činností podílejících se na osobním rozvoji znalostí a dovedností. Tento čas také bývá veden nebo organizován někým, kdo naplňuje zejména výchovně-vzdělávací funkci dětí a mládeže. Dále o tzv. kategorii *polovolného času* mluví Dumazedier jako o volném čase takto: „*Je-li volný čas částečně zaměřen na nějaký zistný cíl, utilitární nebo angažovaný cíl, je volným časem jen částečně.*“ (Dumazedier, 1967 cit. podle Hodaň a Dohnal, 2008, s. 55)

2.3 Činitelé a faktory ovlivňující volný čas

Činitelé, které ovlivňují volný čas je nutno brát v úvaze vážně, neboť možné negativní důsledky je vždy obtížnější napravovat, než jim preventivně předcházet. Proto je potřeba se o nich zmínit alespoň v souvislosti s naší cílovou skupinou žáků 2. stupně základních škol.

Stěžejní činitele můžeme dělit zejména na **Dané a neměnné** jako je pohlaví, věk, barva pleti, národnost a zdravotní stav ve smyslu eventuálního zdravotního postižení.

Dále jsou to činitele **dané a dítětem nezměnitelné**, závislé na změnách v rodině a v širší společnosti, jako například celkové sociální postavení rodiny (např. jak tato rodina funguje, zda má

či nemá finanční nebo jiné problémy), typ rodiny (např. úplná, neúplná) a místo bydliště, ale také životní způsob a typ společnosti, ve které jedinec žije.

A činitele, které jsou **v určitou dobu dané, ale dítě je může ovlivnit či změnit**, samozřejmě pokud má podporu své rodiny či širší společnosti. Jako příklad můžeme uvést: stravu, postoj k problematice kouření, alkoholu, drog, způsob trávení volného času, který má dítě k dispozici nebo i volbu svých kamarádů, případně volbu školy.

Vnitřní faktory jsou vlastnosti osobnosti, zdravotní stav a s ním související stav duševní kondice, věk, pohlaví a rozdíly mezi nimi a také vlastní aktivita jedince. Vnitřní faktory můžeme ještě rozdělit dle Pávkové a kol. (1999, s. 17) na:

- psychologické, kam patří temperamentní založení, typ nervové soustavy, rozumové schopnosti, vývoj osobností aj.
- biologické, kam řadíme zdravotní omezení či postižení, fyzickou kondici nebo předpoklady k určitým činnostem.

Do **vnějších faktorů** patří vliv rodiny, širší společnosti, školy, médií a sdělovacích prostředků, návykových látek a životního prostředí.

2.4 Funkce volného času

Je důležité analyzovat funkce volného času pro děti a mládež a zjistit k čemu všemu slouží nebo by sloužit měly. Tyto funkce mohou tvořit podklad pro nabídku aktivit ve volném čase, které mohou svým pozitivním vlivem pomáhat jedinci s jeho osobním vývojem. (Zelinová, 2012, s. 29)

Jedno z členění funkcí volného času popsal Spousta (2007) v pěti kategoriích, u kterých dále rozlišuje dominanci u jednotlivých věkových kategorií osob. U dětí poukazuje, že nejvíce dominuje funkce formativně-výchovná a kompenzačně-rekreační nad ostatními funkcemi. Tyto funkce mají své specifické rysy, které popisuje u **formativně-výchovné funkce** takto: Socializační, stimulační – zprostředkovává společenské zkušenosti, názory a pocity a podněcuje senzibilitu, fantazii a imaginaci, vyvolává pocit celkového vzpružení. Kognitivní – zprostředkovává, obohacuje poznání a nazírání na svět. Vzdělávací – rozšiřuje obzor a podílí se na celkové kultivaci osobnosti. Výchovná – spoluutváří názory a postoje, kultivuje a zušlechťuje charakter. Humanizační – zlidšťuje osobnost a upevňuje altruismus, probouzí etické cítění a smysl pro etické hodnoty, kompenzuje nedostatek (absenci) lásky, porozumění a uznání. Kulturní – usnadňuje poznání a přejímání kulturních hodnot a ideálů. Akulturační – přispívá k adaptaci a akulturaci imigrantů a etnických skupin.

Kompenzačně-rekreační funkci rozvádí Spousta rozčleněním ještě detailněji na prvky kompenzační – nahrazuje úbytky biofyzické a mentální energie a doplňuje faktory potlačené při

práci/výuce. Rekreační – urychluje komplexní zotavení organismu. Zábavná – pobaví, osvěží, rozptýlí, přináší oddech a odpočinek. Hedonistické – provokuje a prezentuježitky a smyslové rozkoše. Desolitární – usnadňuje navození sociálních kontaktů, pocitu sounáležitosti a pospolitosti (Spousta, 2007, s. 49-51)

Velmi podobně se vyjadřuje i známý francouzský sociolog Roger Sue, který vidí jednu ze svých tvrzených funkcí volného času jako **funkci psychosociologickou**, do které patří uvolnění, rozvoj a zábava osobnosti jedince. (Hofbauer, 2004, s. 14)

Také Kavanová a Chudý (2005) poukazují v rámci **rekreačno-relaxační funkce**, že zásady psychohygienické i zásady pro udržení fyzického zdraví jsou silnými činiteli pro formování osobnosti jedince. Pro odstranění pracovního vypětí a stresové zátěže ve škole je potřebné do standardního denního programu zařazovat vhodné relaxační aktivity, které kompenzují například i dlouhé sedění za školními lavicemi. Do činností, které by se daly zařadit jako vhodné pro zdravý vývin dětí a mládeže řadíme všechny tělovýchovné, sportovní i turistické činnosti, konkrétně pak výlety a vycházky, rekreační pobyty na čerstvém vzduchu či různé cvičení. Všechny činnosti by měly jistě podléhat všem požadavkům bezpečnostních i hygienických zásad. Kromě organizovaně vyplněného volného času, potřebuje dítě čas spontánně a neorganizovaně vyplněný sám se sebou aktivitami jako je čtení knih a poslech hudby. Jistě dítěti prospějí i nezávadné činnosti ve společnosti svých sourozenců nebo vrstevníků. (Kavanová a Chudý, 2005, s. 17, 18)

Výchovně-vzdělávací funkce má za cíl pomáhat dětem s usměřňováním, kultivací a uspokojováním jejich zájmů a potřeb. Dále má formovat jejich fyzickou, psychickou i sociální stránku osobnosti, rozvíjet rozumové schopnosti, emoce a volní, ale i společností uznávané žádoucí morální vlastnosti a postoje. Nejčastěji u dětí a mladistvých probíhá přirozeně a nenásilně sociální učení v zájmových skupinách, kde si osvojují vědomosti a dovednosti žádoucí pro život v kolektivu lidí ve společnosti. Pro úspěšné plnění výchovně-vzdělávací funkce je zapotřebí volba pedagogických prostředků, které respektují zvláštnosti výchovy ve volném čase. Volný čas nabízí prostřednictvím výchovy prostor pro uspokojování a kultivace potřeb, jako je potřeba seberealizace či sociálních kontaktů. Výchova ve volném čase pomáhá s usměřňováním, uspokojováním, prohlubováním a rozšiřováním zájmů. Dále klade důraz na objevování a rozvíjení specifických schopností a dovedností jedince a dalších návyků, které vedou k rozvoji poznávacích procesů, díky kterým se utváří vztah k celoživotnímu vzdělávání jako přirozené součásti života. Prohry, ale i úspěchy v zájmových činnostech pomáhají jedinci chápat svou přirozenou individuální roli sebe samého ve společnosti a zároveň mu přinášejí pocit sounáležitosti, uspokojení, příležitost k seberealizaci a přiměřenému sebehodnocení. Na základě praktických činností a zkušeností si dospívající vytvářejí vlastní názor na život a na svět. (Bendl, 2015, s. 122)

Velmi blízkým pojetím **výchovně vzdělávací funkce** je **seberealizační funkce**, která pomáhá působit motivací na rozvoj dispozic pro vloh, nadání a talent jedince. Prakticky by aktivity měly vést a podporovat dítě či mladistvého k vytváření vnitřní harmonie v souladu s harmonií vnějšího světa. Neboť dosaženou míru vnitřní stability pak jedinec přenáší do všech činností v životě. Základním požadavkem pro seberealizaci jedince je rozvoj a kultivace jeho osobnosti, díky které se může lépe sebeuplatnit na trhu práce, což je společností neodmyslitelně žádáno. Sebeuplatnění obsahuje několik aspektů, jako je sebeformování, autoregulace, autokultivace a schopnost zdravého úsudku při zhodnocování vlastních limitů a možností při rozhodování. (Kavanová a Chudý, 2005, s. 18, 19)

Sociální funkce ve výchově nejčastěji slouží jako zajištění dohledu nad dětmi a jejich zabezpečení. Mnoha školská zařízení tuto funkci poskytují už z principu zajišťováním dohledu nad dětmi namísto jejich rodičů, kteří jsou v danou dobu ve svém zaměstnání. Zvláště sociální funkce subjektů dává dětem a mládeži, které společně tráví svůj volný čas, možnost mezi sebou komunikovat a navazovat vztahy a přátelství nejen s těmi, kteří mají podobné zájmy, ale i ve skupinách pod dohledem různých autorit zaujímat různé postavení a sociální role. Dalšími zařízeními, které přechodně nebo trvale plní funkci rodinné výchovy mohou být domovy mládeže či dětské domovy (Pávková a kol., 2002). Vychovávání tak mohou v procesu výchovy zdokonalovat své dovednosti sociální percepce a komunikace, při čemž by mělo probíhat nenásilné učení ke zdravému sociálnímu chování, které děti mohou prožívat například prostřednictvím her a dalších aktivit v prostorách zařízení či mimo areál školy v nezávadném prostředí (Bendl, 2015, s. 123)

Preventivní funkce výchovy ve volném čase spočívá v předcházení negativních jevů, kterými mohou být například destruktivní chování, nuda, tvoření asociálních skupin, neukázněnost, krádeže, lhaní, záškoláctví, úteky z domova, agresivita, šikana, vandalismus, experimentování či zneužívání drog, gamblerství a jiné podobné formy závislostí či problémů v oblasti sexuality, projevů netolerance, rasismu, a dalších. Proto se pracuje s vhodně zvolenými aktivitami, které slouží jako nespecifická primární prevence, neboť je předpoklad, že dítě, které se věnuje svým pozitivním zájmům a umí dobře využívat svůj volný čas, nemá příliš velké riziko, že podlehne špatným vzorům a projeví se u něj některé patologické jevy. Primární prevence vždy byla celkově snazší i efektivní z hlediska času a její náročnosti, relativně levná a účinná oproti prevenci sekundární a terciární. Vždy je lepší negativním jevům předcházet, než je zpětně napravovat. Jednak náklady na převýchovu jedince jsou dražší a navíc výsledek nemusí zaručovat, že se případně jedinec vrátí do stavu před recidivou, ani že se snaže k recidivnímu chování v budoucnu nevrátí.

V běžné praxi se preventivní funkce se vždy prolíná s kombinací ostatních funkcí sociální, zdravotní a výchovně-vzdělávací. Jednotlivá zařízení, organizace či instituce v rámci mimoškolní výchovy nebo výchovy ve volném čase, plní funkce v různé míře. Sociální funkce má své velké zastoupení nejen v již zmíněných školních družinách, ale i ve školských zařízeních, občanských sdruženích, tělovýchovných organizacích pracujících s dětmi, které většinu nebo všechnen čas tráví mimo svou rodinu. Jsou to například domovy dětí a mládeže, dětské domovy, dětské tábory či školy v přírodě.

Je nezbytné se přizpůsobit působením preventivního charakteru k individuálním potřebám a zájmům každého vychovávaného se ctěným respektem. Je účinné a důležité pomáhat vychovávaným s přijímáním zodpovědnosti nejen za sebe, ale i za druhé, a to lokálně za své nejbližší, ale i globálně kolem nás. Vhodné je, aby každý dospívající člověk našel hodnotu sám v sobě a věřil si, že vždy může být velký přínosem i vzorem pro druhé. Pro dobrou výchovu nestačí apelovat na jedince různými nařízeními ve smyslu zákazů a dohlížet na jedince, aby nezačal provozovat činnosti patologického charakteru, ale také především jedince pozitivně vést k rozvoji jeho osobních zdravých zájmů, ať už v rámci disciplíny, dobrých hodnot či sociálnímu cítění ve prospěch blízkým (rodině, spolužákům, učitelům, kamarádům, později i osobám v partnerském vztahu) a celé společnosti (Hofbauer, 2008) Proto je při výchovném procesu dítěte či mladistvého nutné vždy z podstaty vycházet od jeho možností a potenciálu, nikoli od problémů. Tento potenciál je potřeba v dětech a mladistvých rozvíjet v činnostech prostřednictvím nejnovějších poznatků a z širších pohledů vědy, díky kterým se může nejlépe nahlédnout a poznat, co vše by ve výchovném působení nemělo chybět. Tím se může jedinec vychovat ve svébytnou, jedinečnou, zcela způsobilou osobou s vlastními přednostmi, talenty a zralou emocionální povahou, která se ztotožňuje se zdravými postoji a hodnotami ve společnosti. (Bendl, 2015, s. 123, 124)

Kromě přímého výchovného působení, ovlivňují také děti mládež sociálně-patologické jevy, které se dají také označit jako nežádoucí chování například při porušování morálních, sociálních, právních norem a etických hodnot společnosti. Proto se ve snaze snížit jejich výskyt zpracovávají různé programy v rámci celé populace nebo přímo rizikových skupin či už konkrétně zasažených jedinců. Prevence se běžně chápe ve třech rovinách:

- Primární prevence je určena celé populaci v rámci cílených preventivních programů na školách, školských zařízeních pro všechny žáky například formou různých besed či protidrogových programů.
- Sekundární prevence, jejím cíle jsou skupiny, kterých je potencionální riziko, že se mohou věnovat nežádoucím činnostem nebo se mohou stát jejími oběťmi. Rizikovou skupinou mohou být například skupiny lidí ve vyloučené lokalitě.

- Terciární prevence je zaměřená na poradenství, práci s výchovnou a léčením dětí a mládeže, které jsou již hluboce zasaženi především existenčními problémy. Často jsou tyto děti a mládež umístěni ve státních zařízeních, jako jsou například výchovné ústavy, které zabraňují jejich další recidivě. (Zelinová, 2012, s. 30)

Zdravotní funkce veškerým výchovným působením, ve všech aktivitách podporuje zdravý tělesný, duševní i sociální vývoj vychovávaných jedinců. Dobrý vývoj zdravotního stavu vychovávaných lze zajistit mnoha způsoby. Je třeba dbát na věk jedince i jeho lidský biorytmus prostřednictvím střídání druhů činností rozdílného charakteru (např. fyzické nasazení na procházce nebo při práci v přírodě a jako kompenzaci odpočinek při společné debatě při aktivitách jako jsou debatní kroužky či hry v místnosti nebo v přírodě).

Ke zdravému duševnímu vývoji dětem přispívá například pobyt v příjemném prostředí, v pohodě, mezi lidmi, kde mohou nalézt nové přátelské vazby nebo tyto vztahové vazby stále upevňovat (Pávková a kol., 2002). Nezbytné je také vést vychovávané například k pitnému režimu a zdravým stravovacím návykům, například i tím, že pomůžeme s odstraněním nepatřičných zlovyků z domova. Nejen ke stravování patří neodmyslitelně hygienické návyky v péči o své tělo a další osobní věci, jako oblečení, obuv a jiné. I samotné prostředí by mělo vyhovovat hygienickým standardům a požadavkům stanovených právními předpisy, se kterými souvisí i požadavek na materiálně nezávadné prostředí. Zároveň by se měly dodržovat všechny zásady bezpečnosti práce při provozu. Je třeba také respektovat požadavky psychohygieny pro zdravý duševní vývoj jedince. Je nutné utvářet pohodové klima, čemuž přispívá podporování dobrých vztahů mezi lidmi skrze vhodný styl a působení výchovy, tak i díky včasnému racionálnímu řešení eventuálních konfliktů ve výchovném procesu. Jedině zdravé prostředí vychovávaným umožní nejlépe prožívat radost a uspokojení z činností, které je baví. (Bendl, 2015, s. 122, 123)

3 RIZIKA SPOJENÁ S TRÁVENÍM VOLNÉHO ČASU ŽÁKŮ 2. STUPNĚ ZÁKLADNÍCH ŠKOL

Volný čas má mnoho důležitých činitelů, které jsou zásadní pro správnou volbu plánování trávení volného času, ale i jeho samotnou náplň, která by měla vyhovovat pro zdravý vývoj jedince, ale také měla pozitivně přispívat ke zdravému formování naší společnosti.

Nejvíce je vyrůstající dítě a dospívající jedinec ovlivňován bezesporu rodinou a širší společností. Zvláště rodina se k dítěti vztahuje svými životně důležitými funkcemi, působí jako nejvýznamnější socializační činitel, neboť tvoří pro dítě nepostradatelnou a v určitých aspektech těžko nahraditelnou instituci (Kraus, 2008).

Množství času mají lidé ve věku od 12 do 15 let poměrně hodně, pokud nejsou přímo časově vytíženi zájmovými činnostmi jako např. dlouhodobá sportovní činnost, hra na hudební nástroj nebo nejsou jinak pod dohledem nějaké autority např. vedoucí kroužku, který do určité míry zodpovídá za trávení času neboli pedagogizaci prostředí po skončení formálního vyučování ve školách. V případě, kdy tato skupina dětí, která je cílová i pro tuto bakalářskou práci, nemá stálý dohled v jejich volném čase, bývá tento čas často naplňován společně s vrstevníky (peer group), kteří mají značný podíl a vliv na trávení volného času. Tito vrstevníci tak utvářejí skupiny, které mohou rozhodujícím způsobem určovat náplň volného času jedince. A to často díky většinovým názorům a postoji členů party, které na každého jedince určitým způsobem a mírou síly působí. Však každý jedinec je pak v různé míře rezistentní vůči těmto vlivům part, tato schopnost se nazývá „resilience jedince“ (Gruhl a Körbächer 2013), která označuje, jak dokáže jedinec ustát především negativní vliv vrstevníků. V případě slabé resilienční schopnosti se jedinec může negativně ovlivnit vrstevníky a konat společně nebo samostatně rizikovou činnost.

Tato riziková činnost pak bývá z pravidla provozována neřízenými aktivitami, které jsou v horším případě slabě kontrolovány rodiči nebo dalšími právními osobami zodpovídající se za chování a následky činnosti nezletilého dítěte, jež mohou mít i nedozírné následky na fyzický, psychický či emocionální vývoj dítěte. Navíc Němec uvádí, že neřízené aktivity jsou z podstaty rizikové pro samotné jedince, kteří tyto aktivity vykonávají, tak i pro celou společnost. Mohou být jedním z příčin nebo vlivů ke vzniku sociálně patologických odchylek v chování, které negativně ovlivňuje jedince ve schopnost si efektivně a smysluplně řídit svůj volný čas aktivním nebo pasivním trávením. Pro takové nesmyslné trávení času a rizikový průběh činností uvádí Němec termín tzv. „zabíjení času“. (Němec a kol. 2002, s. 24.)

Takovému rizikově strávenému volnému času se jistě dá předejít díky vlivu určitých stimulů na jedince, které záměrně a cílevědomě přispívají k formování rysů osobnosti, které jsou z hlediska

potřeb společnosti chápány jako kladné a žádoucí. Jejich náplní je především vedení dětí a mládeže ke smysluplnému a plnohodnotnému trávení volného času. Jednou z účinných forem prevence proti rizikovému chování je pedagogické ovlivňování času dětí a mládeže, které je zastávají především státní instituce, jako jsou školy a školská zařízení do kterých nejčastěji patří školní družiny a školní kluby. Ale často i nevládní organizace ke kterým patří různá střediska volného času, volnočasová centra, domy dětí a mládeže, aj.

Zvláště zařízení pro výchovu mimo vyučování nebo mimoškolní výchovu ve volném čase jsou nezanedbatelným aspektem, které plní mnohé funkce pro zdravý a prospěšný vývoj jedince a působí pozitivně nejen v čase mimo vyučování, ale také cílí na preventivní a rozvojové zaměření výchovy. Tím, že dítě nebo mladiství tráví volný čas organizovanou formou, nemá jiné možnosti, než být pod dohledem pedagoga volného času nebo vychovatele. Tyto osoby prostřednictvím pedagogického působení riziko vzniku delikvence či jiného rizikového chování jednotlivců snižují na minimum včetně rizik, které by mohli pocházet z venčí.

Konkrétně svou činností zaměřenou na výchovu a preventivní opatření dětí a mládeže v době po školním vyučování se angažují různé církve a náboženská společenství. Například lze jmenovat salesiánská střediska mládeže, která prostřednictvím nabídek činností ve volném čase realizují výchovu a rozvoj duševní stránky dětí a mládeže v duchu křesťanských hodnot, morálky a duševního zdraví, které doplňuje komplexnost rozvoje a zdárný vývoj jedince. Takové výchovné působení bude mít pravděpodobně blahý vliv na osobní volby smysluplnějších aktivit v budoucím vývoji jedince.

Takový čas, který je využit naplno pro prospěch dítěte, je nezanedbatelný pro jeho zdravý vývoj. Pozitivně přispívá po mnohých stránkách, jako je psychická, emocionální nebo i osobnostně vývojová úroveň vyspělosti charakteru jedince, nejen po tzv. mentálním věku dítěte, ale i po osobní vizi své seberealizace např. budoucího povolání. Takové dítě se může vyhnout i neblahým vlivům vnějšího světa, například Antoníčková (2000, s. 29) tvrdí, že: *„Plnohodnotné využívání volného času chrání děti před delikvencí, vandalismem, drogami, touláním se a před mnohými jinými nástrahami dnešní tak hektické doby, kterou žijeme v zajetí médií a které přináší i nevhodné stimuly.“*

Na konkrétní projevy rizikového chování jedince mohou mít značný vliv masmédiá a sociální sítě jako je Facebook, Twitter, Instagram, Snapchat a další. Dále pak vrstevníci, kteří jedince popouzí, podporují nebo dokonce se spoluúčastní v rizikových činnostech. Jistou příčinou rizikové činnosti jsou druhy pasivní nebo aktivní činnosti často doprovázené nudou, ze které ústí zájem o riskantní experimentování s aktivitami díky mnoha možnostem, jež se mladému jedinci v dnešní době nabízejí.

1.1 Mladší školní věk

U člověka probíhá neustálý průběh vývoje, který se odborně nazývá Ontogeneze, tedy posloupností podmíněných genetických změn v lidském organismu. Jsou to procesy fyzického a psychosociálního vývinu, které mají své specifické fáze, u kterých můžeme pozorovat řadu změn. Jsou to především specifika, která je nutno zohlednit při výchově a předcházení možných rizik u skupiny žáků 2. stupně základních škol. Znalosti vývojových specifík jedince nám osvětlí například s jakými osobními krizemi a potřebami se jedinci v tomto věku potýkají. Tím můžeme lépe předvídat a volit tak vhodné prostředky vůči rizikům trávení volného času dětí a mládeže. Hlavní a nejdůležitější vývoj člověka probíhá v dětství a dospívání. Tehdy je završen kognitivní vývoj jedince, konkrétně mezi 11 až 12 lety, který se však zdokonaluje v průběhu celého dospívání. V jeho závěru by měl být jedinec schopen reflexivního myšlení ze základu hypoteticko – deduktivního usuzování (Piaget, 1966). Celkový vývoj člověka se ustálí mezi 20 a 30 lety života, kdy se jeho organismus nachází na nejvyšší úrovni vývoje. Poté se tělesná schránka člověka začíná postupně chátrat, a to v důsledku a projevu geneticky podmíněných involučních procesů modifikovaných dalšími faktory (chorobami, životním způsobem a okolními životními podmínkami, do kterých patří zejména spousta významných sociálních změn (Kalvach, a kol. 1997, s. 18).

Dle světové zdravotnické organizace (WHO) můžeme popsat další fáze ontogenetického vývoje, jednou z nich je i období mladšího školního věku. Vývojová fáze žáků ve věku 6 až 11 let před nastoupením na 2. stupeň základní škol se nazývá mladším školním věkem, kdy mají na výchovu dítěte největší a nezanedbatelný vliv jeho nejbližší, což může být poručník nebo státem zastupující fyzická osoba, která má povinnost vychovávat dítě v rámci ústavní výchovy. Nejčastěji jsou to však rodiče žáka nebo žáků, kteří ve velké míře přejímají vzorce chování od svých rodičů, proto je třeba se obeznámit faktem, který tvrdí Králíková (1985, s. 25.), že *„dítě v období mladšího školního věku, které bylo vychovááno po dlouhou dobu jen ve společnosti rodičů a jisté izolaci od společnosti, nejen často přejímá některé vlastnosti a styl rodičů, ale domnívá se, že ty to vlastnosti mají i ostatní lidé. Stává se méně citlivým a pozorným k nedostatkům jiných lidí a tato otupená kritičnost někdy vede k nesprávnému hodnocení. Ve školním prostředí si často volí nesprávné kamarády a přílišná důvěřivost ho zavádí do situací, které ho zraňují.“*

Příbuzní v rodině, samotní rodiče nebo státem zastoupené fyzické osoby mají povinnost utvářet pro dítě vhodné a nerizikové prostředí, které jej zabezpečí a opatří všechny náležitosti, které jsou součástí potřeb pro funkční výchovu dítěte. Však zvláště v tradiční funkční rodině se může tohoto potenciálu výchovy v prospěch dítěte využít nejvíce, protože hlavně rodiče mají na dítě v mladém věku největší vliv, což svým výkladem doplňuje i Kohoutek (2001, s. 102.), který říká, že: *„Rodina jako základní mikroprostředí zprostředkovává dítěti v průběhu sociálního učení hodnotové vzory a*

vzorče chování. Tato schémata a vzorce chování usnadňují dítěti sociální interakci a navazování pozitivních sociálních vztahů. Dítě pozoruje a napodobuje způsoby chování a jednání rodinných příslušníků, zejména pokud se s nimi identifikuje, ztotožní“

3.1 Starší školní věk

V období nastupující adolescence se jedinec ocitá v období staršího školního věku. Do pozadí ustupují v hlavní roli výchovných činitelů rodiče, naopak vrstevnické skupiny díky své dynamice se stávají jedinečným a nezastupitelným výchovným činitelem, neboť jedinec hledá ukotvení ve svém životě (Karnsová, 1995). Jedinec si takto potřebuje najít své místo v jeho sociálním okruhu vrstevníků, nejčastěji jsou to kamarádi nebo spolužáci. Hájek a kol. (2008) nazývají tento pubescentní věk obdobně středním školním věkem. S postupujícím dospíváním se urychluje činnost pohlavních žláz, fyzického dorůstání a vyžívání celého organismu, jenž se odráží na nestabilní psychice a chování jedince. I proto je toto období nazýváno někdy jako období vzdoru. Dochází i k rozvoji poznávacích procesů, zdokonaluje se vnímání, fantazie, abstraktní myšlení. Důležitou rolí jsou city mravní i intelektuální, které tvoří zrání v mezilidských vztazích. Objevuje se i vyšší potřeba sexuálního uspokojení jako jedné z biologických potřeb člověka. Nastupují také další sociální potřeby uznání, potřeba nových dojmů a zkušeností nebo potřeby citové odezvy. V neposlední řadě dozrává u jedince jeho vlastní charakter i vztah k sobě samému, vlastní uvědomění a sebehodnocení.

3.2 Rizika v mladším a starším školním věku

V každém věku je člověk méně odolný vůči jistým rizikům, ze kterých mohou plynout negativním důsledky. Těmto rizikům by se však mělo do určité možné míry předcházet, aby nebyl ohrožen zdravý vývoj dětí a mladistvých. Ovšem není jednoduché tyto preventivní opatření ve volném čase plnit nejlépe. Obzvláště, když v dnešním uspěchaném světě se vyskytuje taková spousta informačních technologií, sociálních sítí či dalších prostředí, které snadno umožňuje se setkat s mnoha nástrahami, které se často odráží v rizikovém chování dětí a mládeže s negativním dopadem. Často těmto neblahým dopadům předchází nedostatečná kontrola nebo přílišná své vůle rodičů či nedopatření institucí, které nedokáží dítěti zprostředkovat volný čas nebo nedokáží v dostatečné míře pokrýt volný čas dítěte, ze kterého by mohlo těžit prospěšné hodnoty a návyky. V takových to případech je větší pravděpodobnost, že se dítě inspiruje různými rizikovými činnostmi jako je např. užívání drog, experimenty s alkoholem, pochybné party vrstevníků, krádeže a další. Nebezpečí dětí a dorůstající mládeže nečlňhají jen venku, ale jednou z hlavních možných

rizikových prostředí je přímo rodina, která má jako jedna z prvních sociálních skupin vliv na jedince a jeho následný vývoj, proto se stává primárním a nejdůležitějším výchovným činitelem. Měla by tedy dohlížet na to, jak se dítě chová mimo prostředí rodiny, ale také kontrolovat, co dítě dělá doma např. na mobilu nebo za počítačem. V dnešní době je více, než kdy jindy vysoké riziko používání internetu a různých sociálních sítích či seznamovacích aplikací, které mohou mít pro dítě nedozírné následky. A to v souvislosti např. se sexuální tematikou, vydíráním, ponižování, ztráty důstojnosti, ztrátou sebevědomí či snížení pojetí sebe hodnoty u dítěte. Na vzdory těmto negativním vlivům se mohou u dítěte projevit např. deprese, sebepoškozování nebo poruchy příjmu potravy. Dítě už velmi brzo začíná vnímat okolní svět a to i bez toho, aniž by si více uvědomovalo následky svých činů. V mladším školním věku dítě poznává jedno z prvních nových sociálních společenství mimo rodinu, které má značný vliv zejména na utváření jeho vědomostních a kognitivních dovedností, ale i na rozvoj sociálního vnímání například v kolektivu třídy.

V období dospívání začíná pro jedince i období pubescence. Zvláště v tomto období se mladý člověk potýká častěji s výchovnými problémy. Neboť dochází k přirozenému procesu, k novému sebeuvědomování a sebepoznávání jedince, který hledá vlastní identitu. Prioritou jedince je nejdůležitější snaha o samostatnost, začíná rozeznávat vlastní potřeby a také se přizpůsobovat potřebám svým nebo těm, které jsou od něj očekávány i jeho vrstevníky. V kolektivu vrstevníků se tak může vyvíjet na jedince sociální a emocionální nátlak, aby se přizpůsobil vyžadovanému chování i mnohdy na vzdory zdravému rozumu, které dítěti či mladistvému vštěpují zvláště jeho nejbližší, zvláště jsou to rodiče, učitelé či jiné osoby vykonávající mimoškolní výchovu (Spousta, 1994, s. 32).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

Výzkum této bakalářské práce je zaměřen na trávení volného času dětí 2. stupně základních škol ve Zlínském kraji. Jeho empirická část se zabývá především strukturou trávení a organizací volného času žáků 2. stupně základních škol ve Zlínském kraji a významem volného času těchto žáků.

Touto bakalářskou prací se snažíme doložit a vysvětlit přínos našich výzkumných zjištění, kterými nejen obohatíme již dosavadní poznání, ale posílíme i důležitost problematiky trávení volného času, která jak víme, je velmi žádaná, neboť se prolíná do života každého z nás. Volný čas je téměř u každého člověka umístěn někdy i v několika časových úsecích během celého dne. Je vhodné, aby si tento čas vyhradil denně každý jedinec, ať už jako prevenci před vyhořením či jiným psychickým nebo fyzickým vyčerpáním. K tomu dobře poslouží kompenzační činnosti, kterými jedinec docílí odpočinku, relaxaci nebo odreagování. Volný čas by měl sloužit také i k přínosnému vyžití nezávadnou zábavou či pozitivnímu obohacování své osobnosti např. specifickým druhem zájmové činnosti.

O tuto problematiku volného času se zajímá řada specialistů jako je Pávková a kolektiv a další odborníci, které můžeme jmenovat, jsou to zejména Hájek a Hofbauer, jenž charakterizují základní problémy zhodnocování a ovlivňování volného času. Ve svých knihách „*Pedagogika volného času*“ a „*Pedagogické ovlivňování volného času*“ předkládají souhrn vnímání významu volného času u dětí, především z pohledu výchovy mimo vyučování a mimoškolní výchovy, to znamená v době po skončení vyučování. Mimo jiné charakterizují podmínky a formy pedagogického ovlivňování volného času dětí v institucích, které nabízejí volnočasové aktivity, které se primárně věnují dětem a mládeži.

4.1 Cíle výzkumu

Praktická část této bakalářské práce se zabývá otázkou významu, organizace a trávení volného času dětí 2. stupně základních škol ve Zlínském kraji.

Hlavní výzkumný cíl:

- Zjistit, jaká je struktura volného času žáků 2. stupně základních škol.

Dílčí výzkumné cíle:

- Zjistit, jaký význam má volný čas pro žáky 2. stupně ZŠ.

- Zjistit, jaké množství neorganizovaného volného času mají žáci 2. stupně ZŠ.
- Zjistit, jaké množství času jsou žáci 2. stupně ZŠ zaneprázdnění svými povinnostmi.
- Zjistit, jaké množství času žáci 2. stupně ZŠ věnují aplikacím.
- Zjistit, jaké jsou důvody žáků 2. stupně ZŠ k nenavštěvování zájmových aktivit.
- Zjistit, jaká je podpora rodičů k zájmových aktivitách jejich dětí chodící na 2. stupeň ZŠ.
- Zjistit, jaký je pohled žáků 2. stupně ZŠ k důvodům podpory rodičů v jejich zájmových aktivitách.
- Zjistit, kdo a jakou mírou organizuje volný čas žákům 2. stupně ZŠ.
- Zjistit, jakou míru nudy zažívají žáci 2. stupně ZŠ ve svém neorganizovaném volném čase.
- Zjistit, jak jsou spokojeni žáci 2. stupně ZŠ s délkou a náplní jejich neorganizovaného volného času.
- Zjistit, jaké aktivity dělají žáci 2. stupně ZŠ nejraději ve svém neorganizovaném volném čase

4.2 Výzkumné otázky

kontingenční tabulka dobré shody

Hlavní výzkumná otázka:

Jaká je struktura volného času žáku 2. stupně základních škol?

Dílní výzkumné otázky:

1. Jaký význam má volný čas pro žáky 2. stupně ZŠ?
2. Jaké množství neorganizovaného volného času mají žáci 2. stupně ZŠ?
3. Jaké množství času jsou žáci 2. stupně ZŠ zaneprázdnění svými povinnostmi?
4. Jaké množství času žáci 2. stupně ZŠ věnují aplikacím?
5. Jaké jsou důvody žáků 2. stupně ZŠ k nenavštěvování zájmových aktivit?
6. Jaká je podpora rodičů k zájmových aktivitách jejich dětí chodící na 2. stupeň ZŠ?
7. Jaký je pohled žáků 2. stupně ZŠ k důvodům podpory rodičů v jejich zájmových aktivitách?
8. Kdo a jakou mírou organizuje volný čas žákům 2. stupně ZŠ?
9. Jakou míru nudy zažívají žáci 2. stupně ZŠ ve svém neorganizovaném volném čase?
10. Jak jsou spokojeni žáci 2. stupně ZŠ s délkou a náplní jejich neorganizovaného volného času?
11. Jaké aktivity dělají žáci 2. stupně ZŠ nejraději ve svém neorganizovaném volném čase?

4.3 Hypotézy

1.

Ho: Chlapci a dívky 2. stupně základních škol vidí důležitost ve stejných aktivitách trávení volného času.

Ha: Chlapci a dívky 2. stupně základních škol vidí důležitost v jiných aktivitách trávení volného času.

2.

Ho: Žáci nižších 6. a 7. ročníků a vyšších 8. a 9. ročníků 2. stupně ZŠ mají stejné množství neorganizovaného volného času.

Ha: Žáci nižších 6. a 7. ročníků a vyšších 8. a 9. ročníků 2. stupně ZŠ mají rozdílné množství neorganizovaného volného času.

4.4 výzkumný soubor

Základní výzkumný soubor tvoří žáci 2. stupně 6. až 9. tříd ve věku 11 až 16 let na základních školách v České republice. Ze základního souboru byl vymezen výběrový výzkumný soubor na žáky 2. stupně ZŠ ve 3 krajích na Moravě. Konkrétně Zlínský kraj, Olomoucký kraj a Jihomoravský kraj, jenž sestával po dotazníkovém šetření z celkového počtu 219 žáků, kteří vyplnili dotazník. Z důvodu nedostatečné reprezentativnosti v četnosti respondentů u dvou krajů byl výzkumný soubor redukován na žáky 2. stupně ZŠ ve Zlínském kraji ve věku 11 až 16 let. Celkem bylo vyplněno 209 dotazníků od žáků ve věku 11 až 16 let žijících ve Zlínském kraji. V roce 2018/2019 dle ČSÚ [online] bylo ve Zlínském kraji poskytováno základní vzdělání na 259 základních školách a docházelo na 2. stupeň základních škol 20 708 žáků.

4.5 Metoda sběru dat

Jelikož náš výzkum má kvantitativní charakter svým výzkumným tématem a stanovenými výzkumnými otázkami, je pro výzkumné šetření v empirické části výzkumu zvolena metoda dotazníkového šetření. Neboť je vhodná pro získání informací od velkého počtu respondentů (Disman, 2006). „*Dotazník je soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které*

jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (respondent) odpovídá písemně“ (Chráska, 2007, s. 163). Dotazník byl původně zamýšlen a následně rozpracován pro tištěnou podobu, neboť měl být osobně rozdán na základních školách. Avšak vzhledem k uzavření základních škol kvůli vyhlášení nouzového stavu v České republice byl vytvořen elektronický dotazník.

V rámci výzkumného šetření bylo na základě metody záměrného výběru telefonicky i elektronicky (emilem) osloveno 8 základních škol ve Zlínském kraji pro účely rozeslání elektronického dotazníku žákům 2. stupně. Z celkového počtu oslovených škol projevílo 6 z nich zájem a obdrželo tak i přímý webový odkaz k rozeslání el. dotazníku žákům 2. stupně ve své škole. Poněvadž jsme usilovali o co nejvyšší reprezentativnost výzkumného souboru, určitá část respondentů byla oslovená přímým zkontaktováním s prosbou o vyplnění el. dotazníku i případného rozeslání tohoto dotazníku jiným lidem. Díky metodě sněhové koule (Snowball Sampling) to vedlo k získávání dalších respondentů pro naše výzkumné šetření. Hartnoll a kol. dodávají, že: *„Výběr metodou sněhové koule je založen na využívání sociálních vazeb mezi členy populace“* (2003, s. 56). Navíc díky elektronické formě dotazníku jsme měli možnost získat údaje o jeho rychlosti vyplnění jednotlivými respondenty. A proto jsme z výběrového výzkumného souboru vyřadili 4 respondenty, u kterých byla doba vyplňování dotazníku příliš krátká na to, aby kvalita odpovědí odpovídala skutečné realitě. Domníváme se, že tito respondenti nedokázali během 1-5 minut s dostatečným porozuměním pochopit znění otázek a patřičně dle svého uvážení na ně odpovědět. Neboť z celého počtu respondentů největší početná skupina 148 (67%) žáků vyplňovala dotazník po dobu 10-30 minut. Touto poslední redukcí počtu respondentů jsme zvýšili věrohodnost výsledků odpovědí. Tímto činí celkový počet našeho výběrového výzkumného souboru 205 žáků 2. stupně ZŠ ve Zlínském kraji.

4.6 Způsob zpracování dat

Výsledky odpovědí respondentů v dotazníku byly spočítány a následně vloženy do grafu a tabulek MS Word a MS Excel.

Dále jsme v našem výzkumu zkoumali určitou souvislost proměnných jevů, a tak jsme použili test nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku, jenž se jeví jako vhodná statistická metoda pro testování hypotéz, která lze dle Chráska (2007, s. 76) použít: *„v případech, kdy rozhodujeme, zda existuje souvislost (závislost) mezi dvěma pedagogickými jevy, které byly zachyceny pomocí nominálního (popř. ordinálního) měření.“*

5 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

V této kapitole si vyhodnotíme jednotlivé odpovědi z našeho výzkumného šetření. V dotazníku byly použity otázky uzavřené (dichotomické, polytomické a pořadové) a také se použilo škál. Zvláště u otázek polouzavřených a otevřených jsme u jednotlivých volných odpovědí provedli výčet dat pomocí výzkumné techniky kódování. Dle plnění funkce jsou v dotazníku filtrační otázky, které byly svým účelem použity pro respondenty, kterých se tyto otázky týkají. Také jsme díky nim mohli určit, zda respondent svým věkem spadá do našeho výzkumného šetření a popřípadě respondenta vyřadit. Dále si z výsledků našeho výzkumného šetření odpovíme na výzkumné otázky a hypotézy.

5.1 Otázky demografických údajů

Demografické údaje (jsou položky z dotazníku č.1 – č.4) z našeho výzkumného šetření si zodpovíme formou textového vyjádření a také pomocí následujících tabulek a grafů, které vyjadřují zjištěné údaje ze sběru dat u jednotlivých otázek v dotazníku.

Otázka č. 1 - Kolik je Ti let?

Na otázku č.1 z našeho dotazníku odpovídá tabulka 1, která nám vyčísluje údaje o absolutním i relativním počtu žáků v % v závislosti na věku žáků. Touto otázkou jsme zjistili věk žáků, kteří nám vyplnili dotazník. Proto jsme mohli vyřadit ty respondenty, kteří se nevztahují k našemu záměrnému výzkumnému souboru a ponechat ty, kteří s vysokou pravděpodobností opravdu dochází na 2. stupeň ZŠ.

Tabulka 1

Otázka č.1 - Kolik je Ti let?		
Věk	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
16	5	2,4 %
15	48	23,4 %
14	51	24,8 %
13	61	29,7 %
12	33	16 %
11	7	3,4 %
<i>Celkem</i>	205	100 %

Otázka č. 2 – Jsi?

Otázka číslo 2 nám ukázala, jaký je konkrétní počet a poměr mezi pohlavími žáky 2. stupně na základních školách ve Zlínském kraji. Viz tabulka 2.

Tabulka 2

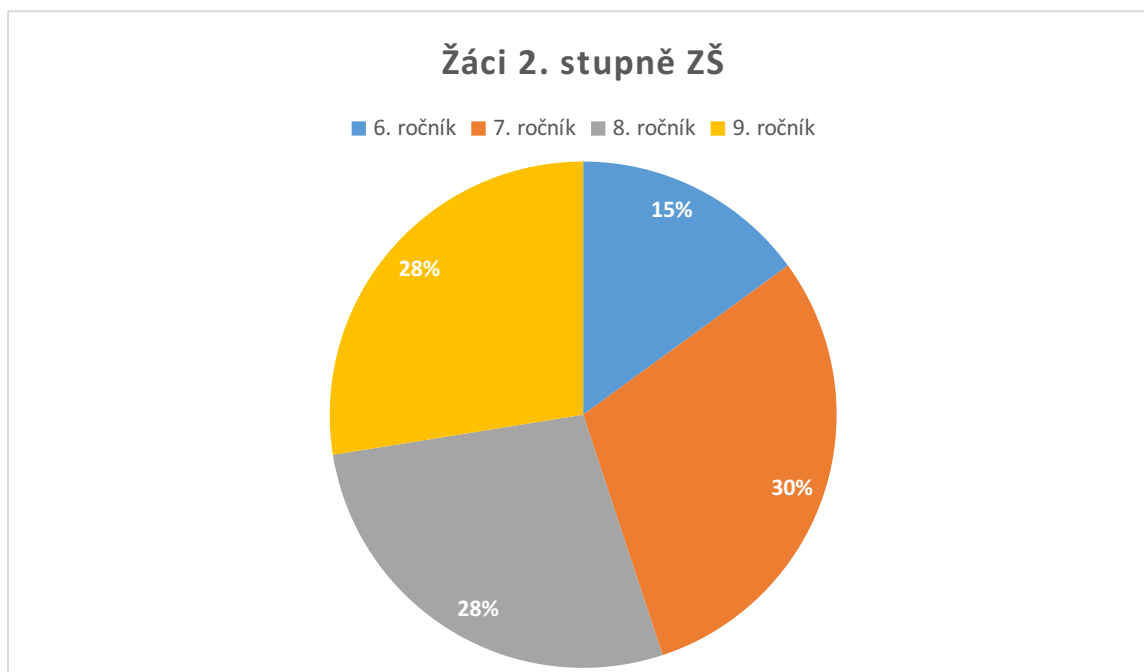
Otázka č.2 – Jsi?		
Pohlaví žáka	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
chlapec	65	31,7 %
dívka	140	68,3 %
<i>celkem</i>	205	100 %

Otázka č. 3 – Ve kterém kraji žiješ?

Na tuto otázku odpovědělo celkem 205 žáků, kteří zároveň všichni označili svou odpověď, že žijí ve Zlínském kraji. Tímto jsme zjistili celkový počet respondentů pro náš výzkumný soubor a mohli jsme odfiltrovat respondenty z jiných krajů. (Celkem 10 žáků z jiných krajů bylo vyřazeno z výzkumného šetření, proto se nezapočítávají do celkového součtu respondentů, se kterými pracujeme v rámci našeho výzkumného souboru žáků 2. stupně ZŠ ve Zlínském kraji).

Otázka č. 4 – Třída/ročník:

Touto otázkou jsme zjistili počet žáků 2. stupně ZŠ v jednotlivých ročnících a také jsme tím mohli rozlišit třídy nižších a vyšších ročníků, které jsou rozděleny pro naši výzkumnou hypotézu č.2. V grafu 1 (v grafu 1 je relativní četnost v % zaokrouhlená) můžeme vidět, že žáků v nižších ročnících je celkem 93 (45,4 %) z celkového počtu žáků 205 (100 %), jež se dělí na 6. třídu s počtem 31 (15,1 %) žáků a 7. třídu 62 žáků (30,2 %). Žáků vyšších ročníků je celkem 112 (54,6 %), kteří se čítají z žáků 8. tříd 57 (27,8 %) a 9. tříd 55 (26,8 %).

Graf 1

5.2 Trávení volného času žáků

V této kapitole budeme analyzovat data, které jsme získali dotazníkovým šetřením. Tyto data jsou přímo svou podstatou zaměřeny na zjišťování jak, s kým a jakou časovou mírou žáci 2. stupně tráví svůj volný čas. Ale také jakou časovou mírou a jaké činnosti tito žáci dělají mimo svůj volný čas.

I. Čas strávený mimo svůj volný čas -

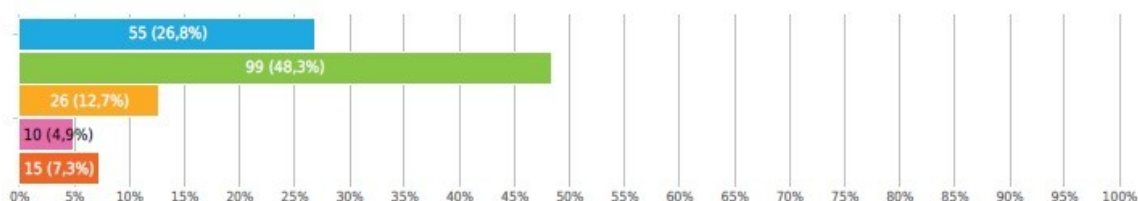
Následujícími položkami v dotazníku si odpovíme na to, kolik žák investuje času do činností nebo aktivit mimo svůj volný čas.

Otázka č. 5 – Kolik času Ti v běžném dnu zabere příprava do školy po vyučování? (ve všední dny, Po-Pá)

Tato otázka nám odpověděla, kolik hodin nebo zda vůbec nějaký čas věnují žáci přípravě do školy po vyučování. Z odpovědí vyplývá, že 55 (26,8 %) žáků se připravuje do školy na vyučování aspoň půl hodiny a minimum žáků, kterých bylo 15 (7,3 %) se nepřipravuje do školy vůbec. Téměř polovina žáků 99 (48,3 %) pak zvolila odpověď 1 až 2 hodiny. Výsledky si můžeme také prohlédnout graficky upravené v tabulce 3 a grafu 2.

Tabulka 3

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
• aspoň půl hodiny	55	26,8 %
• 1 až 2 hodiny	99	48,3 %
• 2 a půl až 3 hodiny	26	12,7 %
• 3 a půl a více hodin	10	4,9 %
• nepřipravuji se do školy	15	7,3 %

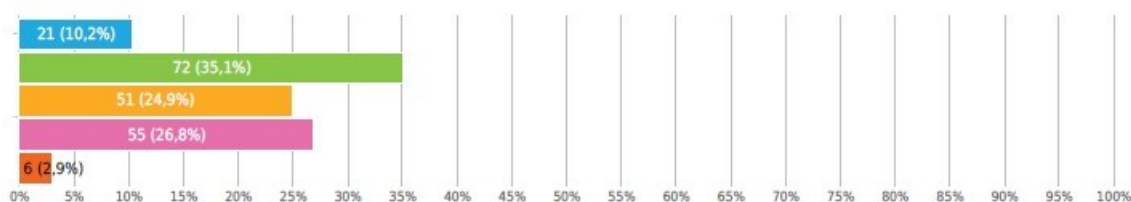
Graf 2

Otázka č. 6 – Kolik času Ti celkem za týden (Po-Pá) zabere pomoc rodičům např. v domácnosti/ na zahradě/ starání se o sourozence?

Otázkou č. 6 jsme zjistili, že žákům 2. stupně ZŠ zabere pomoc rodičům nemalé množství času. Jelikož minimum žáků jen 21 (10,2 %) potvrdilo v odpovědi, že pomocí rodičů tráví ve všední dny aspoň půl hodinu. Jen nepatrný počet 6 žáků nepomáhá v domácnosti vůbec. Naopak celkem úctyhodných 106 (51,7 %) žáků pomáhá rodičům doma déle jak 2 hodiny. Výsledky můžeme vidět i v tabulce 4 a grafu 3.

Tabulka 4

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
• aspoň půl hodiny	21	10,2 %
• 1 až 2 hodiny	72	35,1 %
• 2 a půl až 3 hodiny	51	24,9 %
• 3 a půl a více hodin	55	26,8 %
• nepomáhám v domácnosti	6	2,9 %

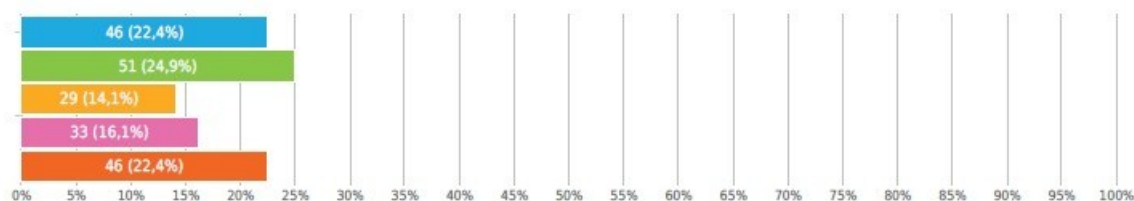
Graf 3

Otázka č. 10 – Kolik času dohromady doma věnuješ přípravě do zájmových aktivit (tanec, dramafák, hudebka, sport), ve kterých Tě někdo vede (učitel, trenér, vychovatel, vedoucí) za týden (Po-Pá)?

Táto otázka je zaměřena na zjištění času přípravy žáků do mimoškolních aktivit. Pod touto otázkou si můžeme představit množství stráveného času všemi činnostmi, které se závazkem spojují se zájmovými aktivitami, které žák vykonává po školní výuce. Zjistili jsme, že 46 (22,4 %) žáků se do zájmových aktivit nepřipravuje vůbec. Alespoň minimální přípravu má 46 (22,4 %) žáků, kteří se jí věnují aspoň půl hodiny a dalších 51 (24,9 %) žáků se věnuje přípravě do zájmových aktivit 1 až 2 hodiny. Zvláště bude časovou náročností na přípravu vytíženo 33 (16,1 %) žáků, kteří se připravují 3 a půl a více hodin do zájmových aktivit.

Tabulka 5

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
● aspoň půl hodiny	46	22,4 %
● 1 až 2 hodiny	51	24,9 %
● 2 a půl až 3 hodiny	29	14,1 %
● 3 a půl a více hodin	33	16,1 %
● nepřipravuji se	46	22,4 %

Graf 4

II. Organizovaný volný čas

V této části podkapitoly se zaměříme na otázky týkající se struktury a časového množství organizovaných zájmových aktivit žáků, které probíhají mimo vyučování. Jsou to aktivity, které jsou někým organizované, zvláště jen tímto organizováním myšleno pedagogické vedení, zejména rodičem, učitelem, vychovatelem, trenérem, koučem či vedoucím. Také si zodpovíme, kdo konkrétně žákům 2. stupně ZŠ organizuje jejich volný čas.

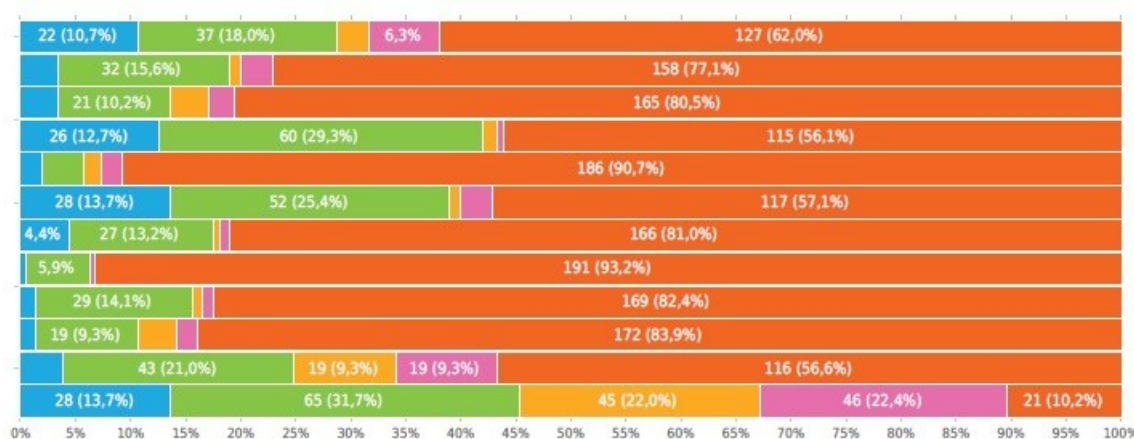
Otázka č. 13 – Jak často se věnuješ uvedeným aktivitám ve svém organizovaném volném čase?

Otázka č. 13 nám pomohla vyčíslit četnost navštěvovaných zájmových aktivit žáky 2. stupně ZŠ během určitého období. Žáci měli možnost zvolit, kolikrát docházejí do své zájmové aktivity za určité časové období. Tento výběr aktivit byl předem formulován. Z tabulky 6 a grafu 5 můžeme vyčíslit, že nejméně často navštěvovanou zájmovou aktivitou byl hasičský sbor, kterého se vůbec neúčastnilo 191 (93,2 %) žáků a literárně-dramatický kroužek („dramafák“), u kterého byla neúčast 186 (90,7 %) žáků. Naopak velmi a často zúčastněnými zájmovými aktivitami byla hudební, taneční, výtvarná činnost v ZUŠ, kde dochází téměř každý den 26 (12,7 %) žáků a 1x až 2x týdně dokonce 60 (29,3 %) žáků. Velmi vysoké počty žáků dochází také do sportovních klubů za účelem sportování, konkrétně téměř každý den tuto činnost naplňuje 28 (13,7 %) žáků a 1x až 2x týdně 52 (25,4 %) žáků.

Tabulka 6

Odpověď	● téměř každý den	● 1x až 2x týdně	● 1x za dva týdny	● 1x za měsíc	● vůbec se nevěnuji
nějaká zájmová aktivita/činnost v SVČ, VC, DDM	22 (10,7 %)	37 (18,0 %)	6 (2,9 %)	13 (6,3 %)	127 (62,0 %)
sportovní kroužek ve škole	7 (3,4 %)	32 (15,6 %)	2 (1,0 %)	6 (2,9 %)	158 (77,1 %)
hudební/ taneční/ výtvarný kroužek ve škole	7 (3,4 %)	21 (10,2 %)	7 (3,4 %)	5 (2,4 %)	165 (80,5 %)
hudební, taneční, výtvarná činnost v ZUŠ	26 (12,7 %)	60 (29,3 %)	3 (1,5 %)	1 (0,5 %)	115 (56,1 %)
literárně-dramatický kroužek („dramafák“)	4 (2,0 %)	8 (3,9 %)	3 (1,5 %)	4 (2,0 %)	186 (90,7 %)
sportovní klub	28 (13,7 %)	52 (25,4 %)	2 (1,0 %)	6 (2,9 %)	117 (57,1 %)
taneční klub	9 (4,4 %)	27 (13,2 %)	1 (0,5 %)	2 (1,0 %)	166 (81,0 %)
hasičský sbor	1 (0,5 %)	12 (5,9 %)	0	1 (0,5 %)	191 (93,2 %)
skaut (skautský oddíl)	3 (1,5 %)	29 (14,1 %)	2 (1,0 %)	2 (1,0 %)	169 (82,4 %)
jazykový kurz	3 (1,5 %)	19 (9,3 %)	7 (3,4 %)	4 (2,0 %)	172 (83,9 %)
doučování učiva od jiné osoby (učitel, sourozenec, rodič, kamarád)	8 (3,9 %)	43 (21,0 %)	19 (9,3 %)	19 (9,3 %)	116 (56,6 %)
výlety, procházky s rodiči	28 (13,7 %)	65 (31,7 %)	45 (22,0 %)	46 (22,4 %)	21 (10,2 %)

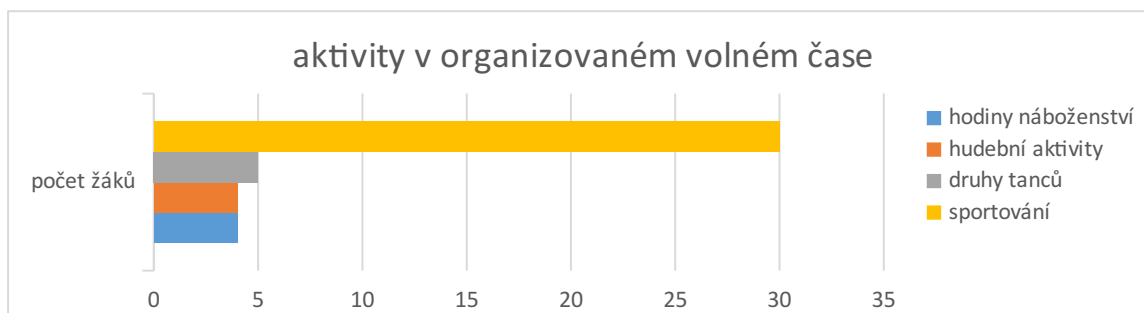

Graf 5

Otázka č. 14 – Pokud něco děláš nebo někam docházíš ve svém ORGANIZOVANÉM VOLNÉM ČASE a nezmínil/a jsi to výše, prosím napiš zde. (Např. účast na kroužcích, ve sportovních klubech, na schůzkách v oddíle a dalších zájmových aktivitách)

Touto otázkou jsme zjistili rozmanitost činností a aktivit žáků 2. stupně ZŠ v jejich organizovaném volném čase. Tímto můžeme sledovat strukturu neboli náplň v jejich organizovaného volného času. Na tuto otázku celkově odpovědělo 67 (32,6 %) žáků z 205 (100 %). Určitá část žáků neodpověděla přímo na zadanou otázku tzn. že žáci nenapsali aktivitu nebo činnost, která patří do organizovaného volného času, ale např. do času volného neorganizovaného. Další část odpovědí byla významově shodná s odpovědí v předchozí otázce v dotazníku, proto tyto odpovědi nebudeme k této otázce vztahovat.

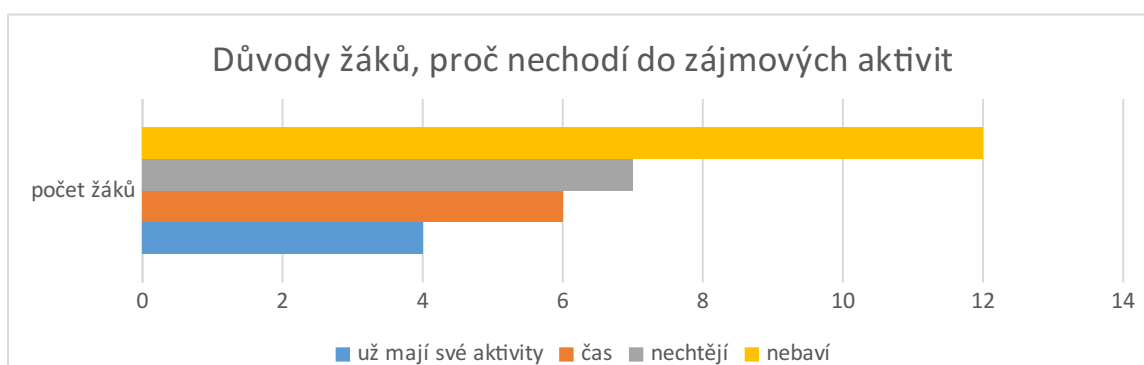
Vypíšeme zde tedy zvláště informace z odpovědí, které se týkají organizovaného volného času žáků 2. stupně ZŠ, kterých bylo celkově 38 (18,5 %) z 205 (100 %) Konkrétně zde vypíšeme odpovědi žáků, které jsou například podřazeny odpovědím z předchozí otázky č. 13, jelikož nabízejí doplňující konkrétní zjištění pro náš výzkum. Jistě zde vypíšeme odpovědi, které jsou zde od žáků zmíněny poprvé. Nejčastějšími odpověďmi byly různé druhy sportu, kdy takto odpovědělo 30 (14,6 %) žáků. Konkrétními aktivitami byly: fotbal, florbal, hokej, házená, gymnastika, atletika. Další položkou 5 (2,4 %) žáků byly například tance jako balet nebo jiné druhy tanců. O jednoho jedince méně měli aktivity hudebně zaměřené, 4 (1,9 %) žáků napsalo, že chodí do orchestru nebo hudebního souboru a také, že se učí na hudební nástroje jako je kytara nebo keyboard. Stejný počet žáků chodí i na hodiny náboženství. Ostatní aktivity žáků byly spíše vypsány jednotlivci, o to však byly specifičtější. Jednou z takových bylo docházení do krajského parlamentu dětí a mládeže nebo do rybářského kroužku. (Pozn. určitý počet dětí odpovědělo vícero odpověďmi). Na grafu 6 jsou uvedeny stěžejní odpovědi žáků.

Graf 6

Otázka č. 15 – Pokud nechodíš do žádného zájmového kroužku, sboru, klubu, kurzu, skupiny, souboru, cvičení, oddílu, hudební/taneční/výtvarné činnosti v ZUŠ, napiš, proč tyto aktivity nenavštěvuješ?

Na tuto otázku odpovědělo celkem 51 (24,8 %) žáků (některé odpovědi však nebyly smysluplné. Díky odpovědím z této otázky zjistíme, z jakých důvodů nemají žáci žádné organizované zájmové aktivity, kde jsou pod vedením a dohledem nějaké autority např. učitele, vychovatele či vedoucího a další osoby zodpovědné za pedagogické vedení těchto respondentů (žáků). Z výsledků, které jsou i na grafu 7 vyplynulo, že žáci nechodí do zájmových aktivit, které svou podstatou patří do organizovaného volného času z následujících důvodů. Nejčastěji je to proto, že je to nebaví, což uvedlo 12 (5,8 %) nebo, že nechtějí, uvedlo 7 (3,4 %), důležitým aspektem byla časová náročnost, která 6 (2,9 %) žákům nedovoluje mít nějakou zájmovou organizovanou aktivitu. 4 (1,9 %) žáci napsali, že už mají své zájmové aktivity a nepotřebují proto chodit do dalších. Naopak ojedinělými důvody žáků byl jejich zdravotní stav nebo nedostatek talentu.

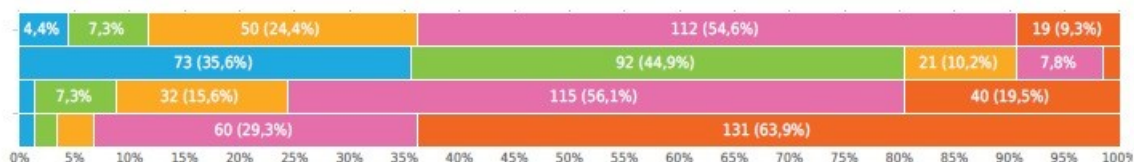

Graf 7

Otázka č. 11 – Kdo Ti nejčastěji organizuje Tvůj volný čas?

Touto otázkou jsme zjistili, jak často a kdo žákům 2. stupně organizuje jejich volný čas. Z tabulky 7 a grafu 8 můžeme vyčíst, že nejvíce si volný čas organizují žáci sami a to u 73 (35,6 %) žáků stále a u 92 (44,9 %) velmi často. Odpovídá tomu i protichůdný údaj

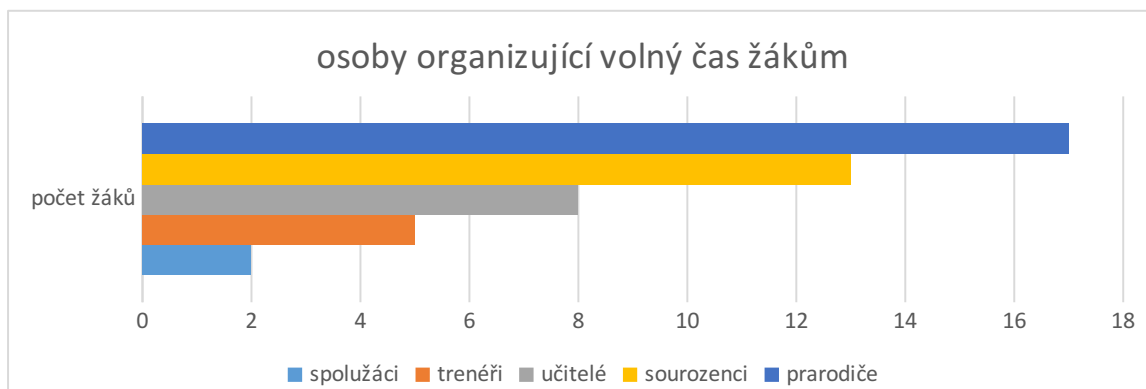
o organizování volného času rodiči, kdy opět většina 112 (54,6 %) žáků odpověděla, že jim organizují volný čas jen občas. Občas organizují volný čas i kamarádi 115 (56,1 %) žákům, kteří tak označili svou odpověď.

Graf 8

Otázka č. 12 – Pokud jsi v předchozí otázce č. 11 označil/a položku „(někdo jiný)” s tvrzením: stále, velmi často, často nebo občas, napiš prosím kdo.

Na tuto otázku č. 12 odpovědělo 53 (25,8 %) žáků. (Vyřadili jsme odpovědi žáků, které neodpovídaly přímo na naši otázku a také ty, které se opakovaly z předchozí otázky č. 11). Žáci odpovídali různě. Největší skupina 17 (8,2 %) žáků odpověděla, že jim organizují čas prarodiče. Dalších 13 (6,3 %) žáků odpovědělo, že jim organizují jejich volný čas sourozenci. Za zmínku stojí také, že učitelé v různých zájmových aktivitách organizují volný čas 8 (3,9 %) žáků a 5 (2,4 %) zase trenéři. Určitému procentu (0,9 %), dvěma žákům organizují volný čas spolužáci, tedy jejich vrstevníci. V grafu 9 jsou vizuálně znázorněné odpovědi žáků.

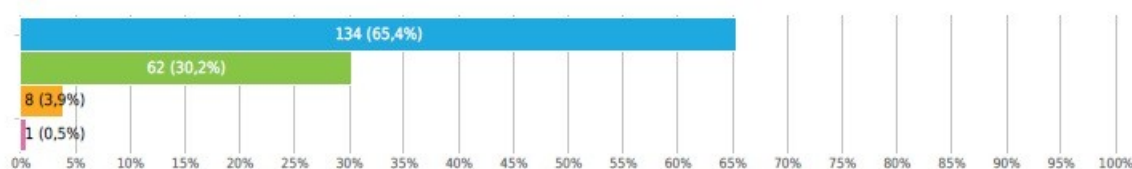
Graf 9

Otázka č. 16 – Podporují Tě rodiče ve Tvých zájmech či koníčcích?

Z této 16. otázky se dozvíme, zda vůbec rodiče podporují své děti v jejich zájmech a volnočasových aktivitách, které mají jako koníčky. Z tabulky 8 a grafu 10 můžeme vyčíst, že 134 (65,4 %) rodičů podporuje své děti a další 62 (30,2 %) spíše podporuje své děti. Celkem 9 (4,4 %) dětí nemá přílišnou podporu od svých rodičů ve svých zájmových aktivitách.

Tabulka 8

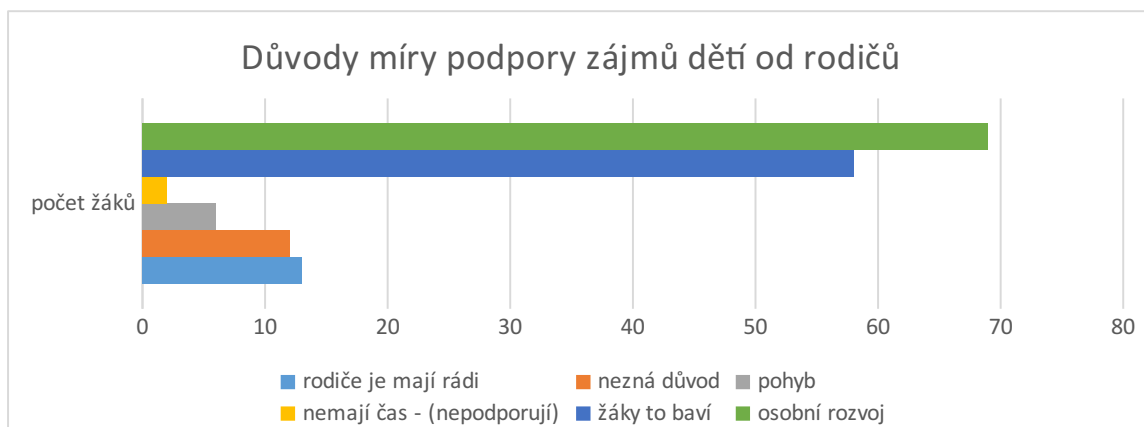
Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
• ano	134	65,4 %
• spíše ano	62	30,2 %
• spíše ne	8	3,9 %
• ne	1	0,5 %

Graf 10

Otázka č. 17 – Proč si myslíš, že Tě rodiče podporují nebo nepodporují ve Tvých zájmech či koníčcích?

Otázka č. 17 odpovídá na to, proč si žáci 2. stupně myslí, že je rodiče podporují nebo nepodporují v tom, co dělají ve svém volném čase. Na tuto otázku nám svým způsobem odpovědělo celkem 205 (100 %) žáků. Z nich si 69 (33,6 %) žáků myslí, že jim jejich rodiče vyjadřují a dávají individuální míru podpory nejčastěji proto, že chtějí podpořit jejich osobní rozvoj (osobní rozvoj svých dětí). Další velká skupina 58 (28,3 %) žáků dle svých názorů uvedla, že tímto důvodem je, že rodiče vidí, že děti tyto zájmové aktivity baví, a proto je určitou mírou podporují. 2 (0,9 %) žáci přímo uvedli, že je rodiče vůbec nepodporují v zájmových aktivitách, protože na ně nemají čas. 5 (2,4 %) žáků uvedlo, že důvodem je pohyb pro své děti. Dalších 12 (5,8 %) žáků uvedlo, že neví, proč jim rodiče dávají určitou míru podpory. Skoro stejný počet 13 (6,3 %) žáků uvedl, že je to z důvodu, že je rodiče mají rádi. Grafické znázornění důvodů individuální míry, kterou rodiče podporují své děti v jejich zájmech a koníčcích najdeme i na grafu 11.

Graf 11

III. Neorganizovaný volný čas

V této další části podkapitoly se zaměříme na otázky týkající se struktury a časového množství neorganizovaných zájmových aktivit žáků, které probíhají mimo vyučování. Jsou to aktivity, které nejsou nikým organizované. Zvláště se nejedná o čas, který je pod pedagogickým vedením nebo dohledem zejména rodičem, učitelem, vychovatelem, trenérem, koučem či vedoucím. Také si zodpovíme u žáků 2. stupně ZŠ, zda zažívají ve svém neorganizovaném volném času nudu a také zjistíme, kolik času žáci stráví nad různými virtuálními aplikacemi.

Otázka č. 18 – Jak často se věnuješ uvedeným aktivitám ve svém neorganizovaném volném čase?

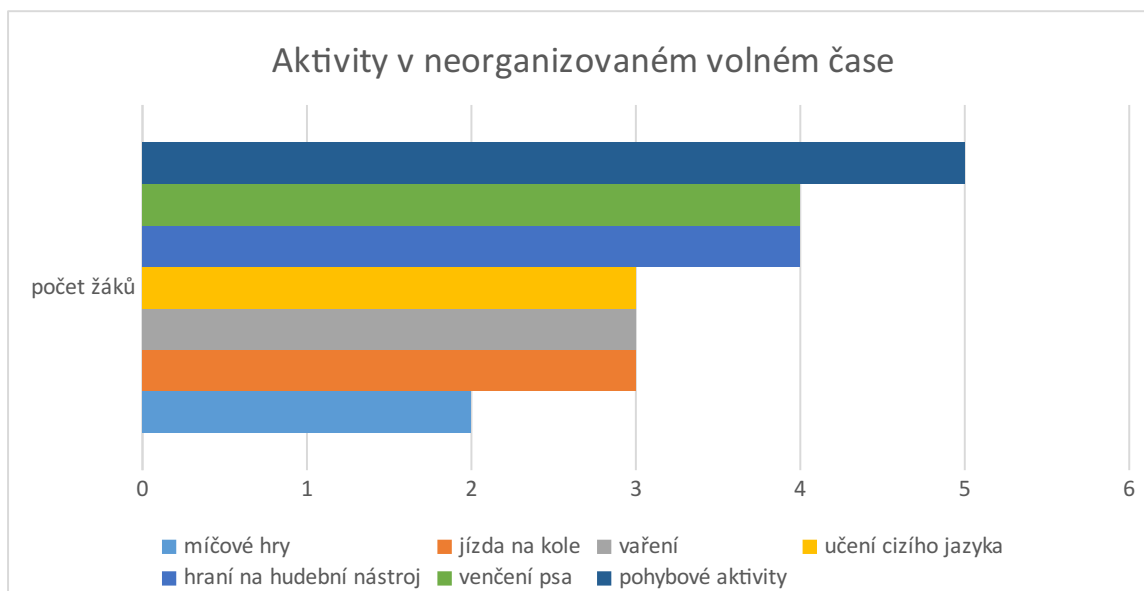
Díky této otázce zjistíme, jak často se žáci 2. stupně věnují uvedeným aktivitám z dotazníku. Nejvíce se žáci věnovali těmto následujícím téměř každodenním aktivitám. 144 (70,2 %) uvedlo, že se věnují práci s počítačem (internet, filmy, hry za účelem odpočinku, zábavy, relaxace) a dalších dokonce 150 (73,2 %) uvedlo, že poslouchají hudbu (z YouTube, iTunes, Spotify, CD nebo rádia). Dalších 130 (63,4 %) žáků si povídá s přáteli nebo se známými při osobním kontaktu a při telefonickém kontaktu nebo kontaktu přes internet si povídá s přáteli či známými 103 (50,2 %) žáků. Stejný počet žáků chodí také ven sami, s kamarády či spolužáky. Ještě poměrně vysoké číslo žáků sleduje televizi a to 89 (43,4 %). Oproti tomuto množství žáků např. chodí na diskotéky nebo taneční zábavy jen 27 (13,2 %) žáků, a to nejčastěji 1x za měsíc. Dále například malé množství žáků chodí do návštěvy školního, volnočasového, nízkoprahového klubu nebo centra, dokonce 164 (80 %) žáků tyto zařízení nenavštěvuje vůbec. Dále například kulturnímu vyžití, jako jsou návštěvy kina, divadla, sportovních utkání se vůbec nevěnuje 54 (26,3 %) žáků. Všechny data ze 17. otázky jsou vypsány v tabulce 9.

Tabulka 9

Odpověď	● téměř každý den	● 1x až 2x týdně	● 1x za dva týdny	● 1x za měsíc	● vůbec se nevěnuji
práce s počítačem (internet, filmy, hry za účelem odpočinku, zábavy, relaxace)	144 (70,2 %)	40 (19,5 %)	6 (2,9 %)	9 (4,4 %)	6 (2,9 %)
sledování televize	89 (43,4 %)	65 (31,7 %)	23 (11,2 %)	11 (5,4 %)	17 (8,3 %)
poslech hudby (hudba z YouTube, iTunes, Spotify, CD, rádio)	150 (73,2 %)	38 (18,5 %)	10 (4,9 %)	3 (1,5 %)	4 (2,0 %)
povídání si s přáteli/ se známými při osobním kontaktu	130 (63,4 %)	52 (25,4 %)	12 (5,9 %)	5 (2,4 %)	6 (2,9 %)
povídání si s přáteli/ se známými telefonicky/ přes internet	103 (50,2 %)	52 (25,4 %)	20 (9,8 %)	16 (7,8 %)	14 (6,8 %)
četba knih/ časopisů, které Tě baví	44 (21,5 %)	48 (23,4 %)	39 (19,0 %)	29 (14,1 %)	45 (22,0 %)
procházky, pobyt venku (sám, s kamarády, se spolužáky)	103 (50,2 %)	64 (31,2 %)	20 (9,8 %)	12 (5,9 %)	6 (2,9 %)
návštěvy diskoték, tanečních zábav	0	3 (1,5 %)	5 (2,4 %)	27 (13,2 %)	170 (82,9 %)
návštěvy kina, divadla, sportovních utkání	2 (1,0 %)	9 (4,4 %)	21 (10,2 %)	119 (58,0 %)	54 (26,3 %)
návštěvy školního, volnočasového, nízkoprahového klubu nebo centra	5 (2,4 %)	12 (5,9 %)	8 (3,9 %)	16 (7,8 %)	164 (80 %)
ruční práce/ výtvarná činnost, kterou děláš ze svého zájmu	23 (11,2 %)	40 (19,5 %)	40 (19,5 %)	25 (12,2 %)	77 (37,6 %)
dobrovolná činnost, (pomoc druhým/ přírodě)	21 (10,2 %)	36 (17,6 %)	20 (9,8 %)	55 (26,8 %)	73 (35,6 %)

Otázka č. 19 – Pokud děláš ve svém NEORGANIZOVANÉM VOLNÉM ČASE činnosti nebo aktivity které jsi nezmínil/a výše, napiš zde.

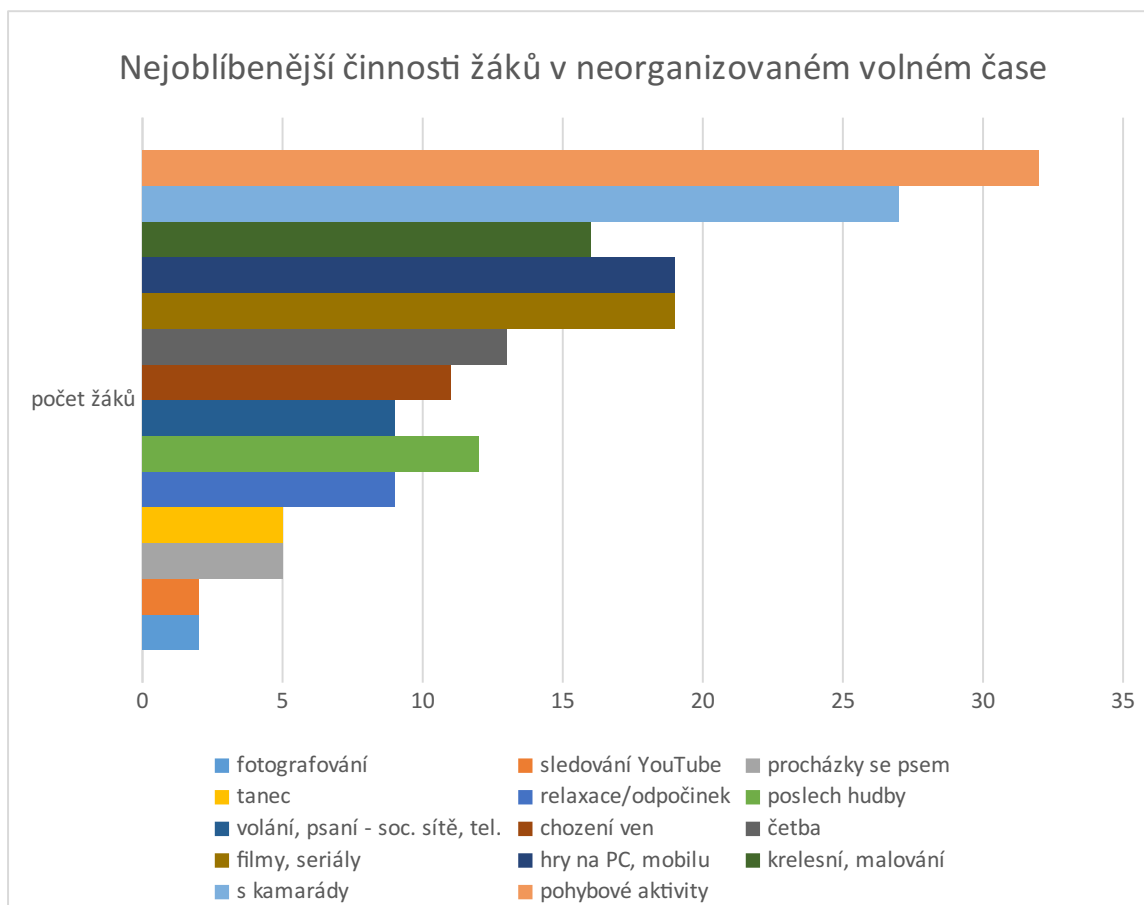
Na tuto otázku odpovědělo svým způsobem 37 (18 %) žáků 2. stupně ZŠ. Zodpovíme si jejich nejčastější odpovědi v grafu 12, které žáci ještě nezmínili v dotazníku a zodpovíme si taky, které byly významově hodnotné, zbylé odpovědi jsme k datům této otázky nezapočítávali. Stojí za to si říct, že 5 (2,4 %) žáků se věnují pohybovým aktivitám jako posilování, trénování nebo chodí do fitness centra. 4 (1,9 %) žáků venčí psa a stejný počet žáků také cvičí na nějaký hudební nástroj ve svém neorganizovaném volném čase dobrovolně.

Graf 12

Otázka č. 20 – Jaké aktivity/činnosti děláš nejraději ve svém neorganizovaném volném čase?

Tato otázka zjišťuje, které aktivity ve svém neorganizovaném volném čase dělají nejraději žáci 2. stupně ZŠ. Získali jsme odpovědi od 168 (81,9 %) žáků, kteří odpověděli svým způsobem na tuto otázku. Největší skupina žáků odpověděla 32 (15,6 %), že se ve svém neorganizovaném volném čase nejraději věnují sportu nebo jiným pohybovým aktivitám. 27 (13,1 %) žáků zase nejraději tráví neorganizovaný volný čas se svými kamarády. 16 (7,8 %) uvedlo, že si nejraději kreslí nebo malují. 19 (9,2 %) žáků nejraději hraje PC hry nebo hry na mobilu, stejný počet žáků sleduje filmy nebo seriály. 13 (6,3 %) žáků nejraději čte a 11 (5,3 %) chodí nejraději ven. 9 (4,3 %) žáků si píše či volá přes sociální sítě nebo telefonicky s kamarády, 2 z těchto 9 žáků uvedlo, že telefonují a využívají sociální sítě. Stěžejní a vybraná data k této otázce č. 20 jsou vyobrazeny v grafu 13.

Graf 13

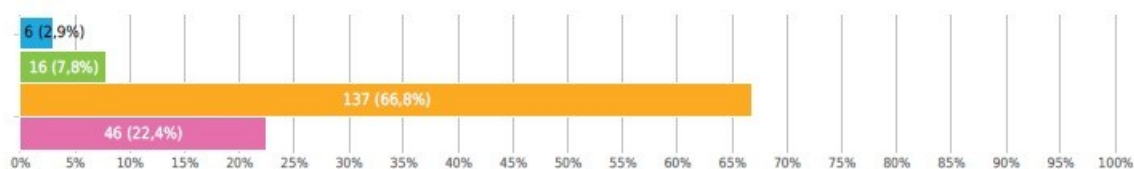
Otázka č. 21 – Zažíváš nudu ve svém neorganizovaném volném čase?

Touto otázkou č. 20 jsme si zodpověděli na to, jestli naši respondenti, respektive žáci 2. stupně ZŠ zažívají nudu ve svém neorganizovaném volném čase. Z Tabulky 10 a grafu 14 můžeme vyčíst, že stále nudu zažívá jen 6 (2,9 %) žáků. Naopak nikdy se nenudí 46 (22,4 %) žáků a největší početná skupina 137 (66,8 %) žáků se nudí jen občas.

Tabulka 10

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
● stále	6	2,9 %
● velmi často	16	7,8 %
● občas	137	66,8 %
● nikdy	46	22,4 %

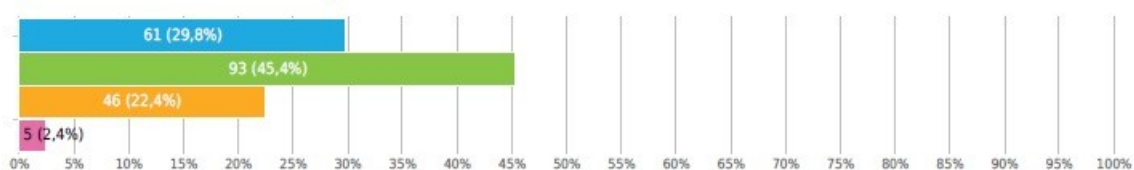
Graf 14

Otázka č. 22 – Kolik hodin Tvého neorganizovaného volného času máš ve svém běžném dnu (Po-Pá)?

Díky této otázce č. 22 máme přehled, kolik mají žáci 2. stupně ZŠ neorganizovaného volného času v jejich běžném všedním dnu. Jak můžeme vidět i v tabulce 11 a grafu 15, tak ve všední dny má až 93 (45,4 %) žáků 2 až 4 hodiny neorganizovaného volného času a 61 (29,8 %) ho má více jak 5 hodin. Pouhých 5 (2,4 %) nemá žádný neorganizovaný volný čas.

Tabulka 11

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
• 5 hodin a více	61	29,8 %
• 2 až 4 hodiny	93	45,4 %
• půl hodiny až 1 hodinu	46	22,4 %
• nemám žádný neorganizovaný volný čas	5	2,4 %

Graf 15

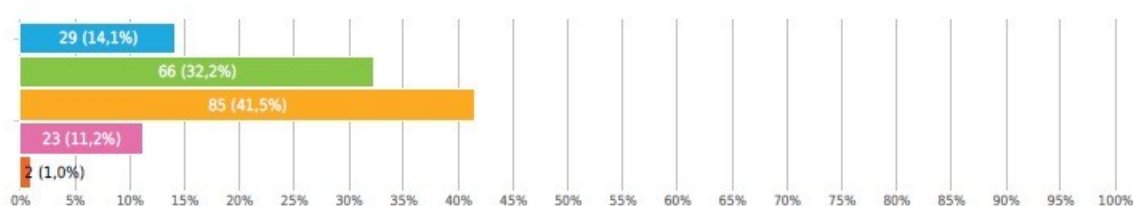
Otázka č. 23 – Kolik hodin Tvého neorganizovaného volného času máš ve svém běžném dnu o víkendu?

Tato otázka nám zjišťuje, kolik neorganizovaného volného času mají žáci 2. stupně ZŠ ve svém běžném dnu o víkendu. Z tabulky 12 a grafu 16 se dovídáme, že celodenní neorganizovaný volný čas má 29 (14,1 %) žáků. Poměrně hodně neorganizovaného času má také 66 (32,2 %) žáků, kteří jej denně tráví po dobu 8 až 12 hodin o víkendu. Dostatek neorganizovaného času o víkendu má

denně také 85 (41,5 %) žáků po dobu 3 až 7 hodin. Žádný neorganizovaný volný čas nemají jen 2 (1 %) žáci a minimum tohoto času má 23 (11,2 %) žáků s 1 až 2 hodinami denně o víkendu.

Tabulka 12

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
● od doby, kdy se vzbudím, do doby, než jdu spát	29	14,1 %
● 8 až 12 hodin	66	32,2 %
● 3 až 7 hodin	85	41,5 %
● 1 až 2 hodiny	23	11,2 %
● nemám žádný volný čas	2	1,0 %

Graf 16

Otázka č. 24 – Jsi spokojen/a s délkou a náplní Tvého neorganizovaného volného času?

Poslední otázka v našem dotazníku nám jistí míru spokojenosti žáků 2. stupně ZŠ s délkou a náplní jejich neorganizovaného volného času. Zeptali jsme se žáku dvojím způsobem. Zaprvé, výrokem, zda jsem spokojen/a s množstvím neorganizovaného volného času. Z výsledků v tabulce 13 a grafu 15 plyne, že na tento výrok odpovědělo 64 (31,2 %) rozhodně ano a 82 (40 %) spíše ano. Odpověď, že neví, uvedlo 35 (17,1 %) žáků a záporné hodnocení bylo celkem u 24 (11,7 %) žáků. Na druhy výrok, zda jsem spokojen/a s tím, co dělám v neorganizovaném volném čase, byly celkově kladnější odpovědi žáků. 81 (39,5 %) odpovědělo rozhodně ano a skoro stejný počet 89 (43,4 %) žáků odpovědělo spíše ano. Pouhý jeden (0,5 %) žák odpověděl rozhodně ne, dalších 13 (6,3 %) žáků spíše ne a 21 (10,2 %) nevědělo, zda jsou spokojeni s tím, co ve svém neorganizovaném volném čase dělají.

Tabulka 13

Odpověď	● rozhodně ano	● spíše ano	● nevím	● spíše ne	● rozhodně ne
jsem spokojen/a s množstvím neorganizovaného volného času	64 (31,2 %)	82 (40 %)	35 (17,1 %)	16 (7,8 %)	8 (3,9 %)
jsem spokojen/a s tím, co dělám v neorganizovaném volném čase	81 (39,5 %)	89 (43,4 %)	21 (10,2 %)	13 (6,3 %)	1 (0,5 %)

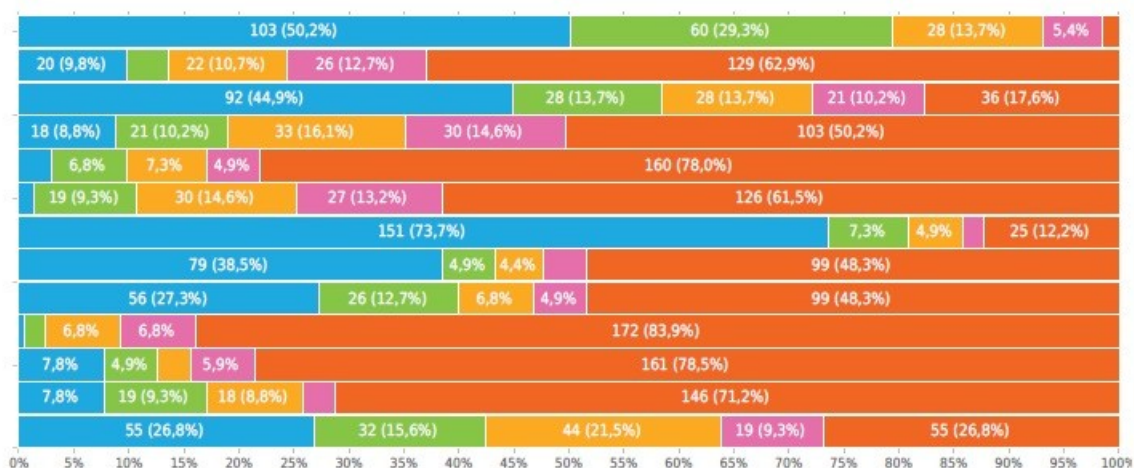
Graf 17

Otázka č. 7 – Jak často se věnuješ těmto aplikacím?

Táto otázka je vytyčená na konkrétní druh zájmu žáků 2. stupně ZŠ, a to na aplikace, ke kterým mají žáci přístup buď z mobilu, počítače nebo tabletu, zkrátka z téměř jakýchkoliv novodobých elektronických zařízení, které mají alespoň displej a možnost připojení k internetu. Z dat v tabulce 14 a grafu 18 vidíme, že velmi často, konkrétně každý den žáci tráví u sledování YouTube, kterých je více jak polovina, přesně 103 (50,2 %). Dokonce ještě více denně žáků používá Instagram a to 151 (73,7 %). Další 92 (44,9 %) žáků používá denně Facebook Messenger, ale samotnou aplikaci Facebooku jen 20 (9,8 %). Značných 79 (38,5 %) žáků používá denně i Snapchat. Podobný počet 56 (27,3%) žáků také denně používá TikTok. 3x až 5x týdně se svou četností užívání mezi aplikacemi znovu, a ještě výše objevil YouTube, který sleduje 60 (29,3 %) žáků a zároveň se této aplikaci nevěnují pouze 3 (1,5 %) žáci. Což znamená, že YouTube v určitém časovém rozmezí sleduje či užívá nejvíce respondentů oproti všem ostatním jednotlivým 12 aplikacím, na které měli žáci odpovědět tím, jak často je užívají za určitá časová období. Dále jsme zjistili, že v podstatě málo užívanými aplikacemi jsou např. Skype, který neuvžívá vůbec 172 (83,9 %) žáků, podobně jsou na tom i dnešní známé aplikace jako Twitter, který není využíván 160 (78 %) nebo Netflix 146 (71,2 %) žáky. Obecně jiné aplikace, jmenovitě nekonkretizované jsou denně využívány 55 (26,8 %) žáky.

Tabulka 14

Odpověď	● každý den	● 3x až 5x týdně	● 1x až 2x týdně	● 1x za dva týdny	● nevěnuji se vůbec
YouTube	103 (50,2 %)	60 (29,3 %)	28 (13,7 %)	11 (5,4 %)	3 (1,5 %)
Facebook	20 (9,8 %)	8 (3,9 %)	22 (10,7 %)	26 (12,7 %)	129 (62,9 %)
Facebook Messenger	92 (44,9 %)	28 (13,7 %)	28 (13,7 %)	21 (10,2 %)	36 (17,6 %)
WhatsApp	18 (8,8 %)	21 (10,2 %)	33 (16,1 %)	30 (14,6 %)	103 (50,2 %)
Twitter	6 (2,9 %)	14 (6,8 %)	15 (7,3 %)	10 (4,9 %)	160 (78,0 %)
Pinterest	3 (1,5 %)	19 (9,3 %)	30 (14,6 %)	27 (13,2 %)	126 (61,5 %)
Instagram	151 (73,7 %)	15 (7,3 %)	10 (4,9 %)	4 (2,0 %)	25 (12,2 %)
Snapchat	79 (38,5 %)	10 (4,9 %)	9 (4,4 %)	8 (3,9 %)	99 (48,3 %)
TikTok	56 (27,3 %)	26 (12,7 %)	14 (6,8 %)	10 (4,9 %)	99 (48,3 %)
Skype	1 (0,5 %)	4 (2,0 %)	14 (6,8 %)	14 (6,8 %)	172 (83,9 %)
Discord	16 (7,8 %)	10 (4,9 %)	6 (2,9 %)	12 (5,9 %)	161 (78,5 %)
Netflix	16 (7,8 %)	19 (9,3 %)	18 (8,8 %)	6 (2,9 %)	146 (71,2 %)
Jiné aplikace	55 (26,8 %)	32 (15,6 %)	44 (21,5 %)	19 (9,3 %)	55 (26,8 %)

Graf 18

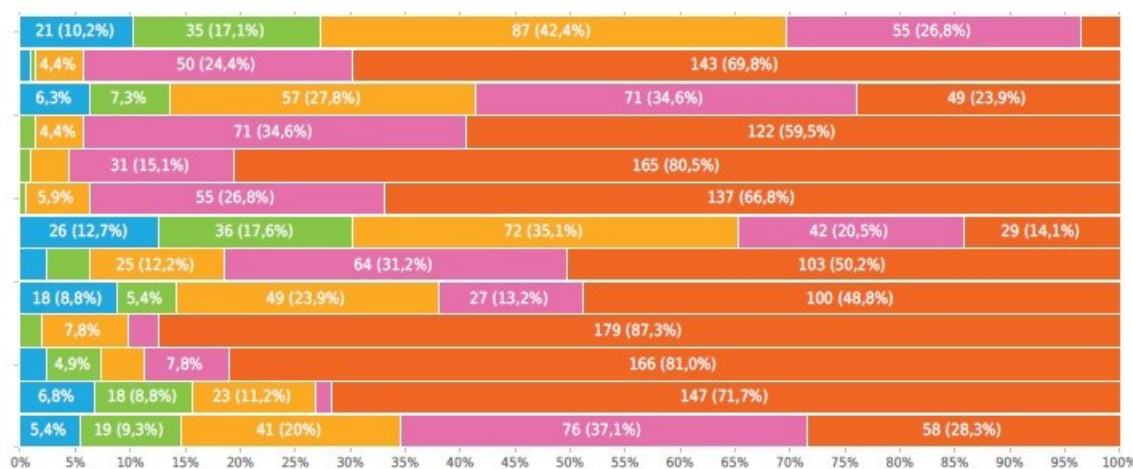
Otázka č. 8 – Kolik hodin denně se věnuješ těmto aplikacím? (ve všední dny, Po-Pá)

Touto otázkou jsme přímo zjistili kolik hodin denně ve všední dny tráví žáci 2. stupně ZŠ nad jednotlivými vypsányi aplikacemi v tabulce. Odpovědí bylo opět mnoho, zodpovíme však zejména ty, které svou délkou užívání nebo sledování nejvíce vyčnívají z tabulky 15. Opět je nejvíce využíván Instagram 26 (12,7 %) žáky a YouTube 21 (10,2 %) žáky, a to u obou aplikací 5 a více hodin. Dokonce Instagram denně ve všední dny používá více jak půl hodiny 176 (85,9 %) žáků. V popředí užívání je také TikTok, který více jak 5 hodin využívá 18 (8,8 %) žáků, stejný počet hodin využívá Facebook Messenger 13 (6,3 %) a celkově je využíván ve všední dny více jak půl hodiny až 156 (76,1 %) žáky. V neposlední řadě

například Snapchat více jak hodinu denně využívá 38 (18,5 %) žáků. Vizuální znázornění dat je v grafu 19.

Tabulka 15

Odpověď	5 a více hodin	3-4 hodin	1-2 hodiny	půl hodiny	nevěnuji se vůbec
YouTube	21 (10,2 %)	35 (17,1 %)	87 (42,4 %)	55 (26,8 %)	7 (3,4 %)
Facebook	2 (1,0 %)	1 (0,5 %)	9 (4,4 %)	50 (24,4 %)	143 (69,8 %)
Facebook Messenger	13 (6,3 %)	15 (7,3 %)	57 (27,8 %)	71 (34,6 %)	49 (23,9 %)
WhatsApp	0	3 (1,5 %)	9 (4,4 %)	71 (34,6 %)	122 (59,5 %)
Twitter	0	2 (1,0 %)	7 (3,4 %)	31 (15,1 %)	165 (80,5 %)
Pinterest	0	1 (0,5 %)	12 (5,9 %)	55 (26,8 %)	137 (66,8 %)
Instagram	26 (12,7 %)	36 (17,6 %)	72 (35,1 %)	42 (20,5 %)	29 (14,1 %)
Snapchat	5 (2,4 %)	8 (3,9 %)	25 (12,2 %)	64 (31,2 %)	103 (50,2 %)
TikTok	18 (8,8 %)	11 (5,4 %)	49 (23,9 %)	27 (13,2 %)	100 (48,8 %)
Skype	0	4 (2,0 %)	16 (7,8 %)	6 (2,9 %)	179 (87,3 %)
Discord	5 (2,4 %)	10 (4,9 %)	8 (3,9 %)	16 (7,8 %)	166 (81,0 %)
Netflix	14 (6,8 %)	18 (8,8 %)	23 (11,2 %)	3 (1,5 %)	147 (71,7 %)
Jiné aplikace	11 (5,4 %)	19 (9,3 %)	41 (20 %)	76 (37,1 %)	58 (28,3 %)

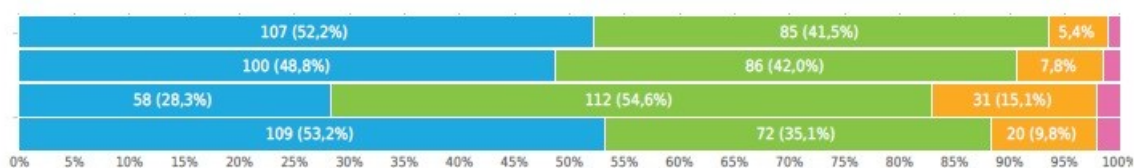
Graf 19

Otázka č. 9 – Co je pro Tebe nejdůležitější ve volném čase?

Tato otázka nám na škále odpovídá, které a jakou mírou jsou důležité jednotlivé aspekty žáků 2. stupně ZŠ v jejich volném čase. Pro tuto otázku čerpáme data z tabulky 16, která jsou vyhodnocena z obou pohlaví žáků, tedy celého výzkumného souboru 205 žáků. Celkem 107 (52,2 %) žáků odpovědělo na 1. položku jako velmi důležité. Na 2. položku jako velmi důležité odpovědělo 100 (48,8 %) žáků. Ovšem na položku 3. jako velmi důležité odpovědělo pouze 58 (28,3 %) žáků a na položku 4. opět jako velmi důležité 109 (53,2 %) žáků. Grafické znázornění těchto dat je v grafu 20.

Tabulka 16

Odpověď	● velmi důležité	● spíše důležité	● spíše nedůležité	● nedůležité
(1) Zábava/ relaxace/ odpočinek/ odreagování se (pro načerpání fyzických, psychických i duchovních sil)	107 (52,2 %)	85 (41,5 %)	11 (5,4 %)	2 (1,0 %)
(2) Získávání nových přátel, upevňování vztahů s kamarády	100 (48,8 %)	86 (42,0 %)	16 (7,8 %)	3 (1,5 %)
(3) Učení se novým znalostem a dovednostem, rozvoj vlastní osobnosti	58 (28,3 %)	112 (54,6 %)	31 (15,1 %)	4 (2,0 %)
(4) Pohyb (cvičení, sport)	109 (53,2 %)	72 (35,1 %)	20 (9,8 %)	4 (2,0 %)

Graf 20

IV. Hypotézy

Naše první hypotézy zkoumají, zda chlapci a dívky vidí důležitost ve stejných nebo rozdílných aktivitách ve svém volném čase. Proto jsme hypotézy rozdělili na nulovou a alternativní. Nulová hypotéza říká, že chlapci a dívky 2. stupně základních škol vidí důležitost ve stejných aktivitách trávení volného času. Alternativní říká, že chlapci a dívky 2. stupně základních škol vidí důležitost v jiných aktivitách trávení volného času. Pro ověření našich výzkumných hypotéz jsme si zvolili otázku č. 9, na kterou jsme aplikovali test nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku. Pro příkladné vypracování tohoto testu jsme postupovali nejprve tak, že jsme si vypsali četnosti odpovědí z tabulek 17 a 18 pro výrok (1) Zábava/ relaxace/ odpočinek/ odreagování se (pro načerpání fyzických, psychických i duchovních sil) do kontingenční tabulky 21. (všechny potřebná data, které jsme použili pro ověření hypotéz, jsou vypsány v tabulce 17, 18 a grafu 19, 20) Budeme zkoumat, zdali dle našich výzkumných hypotéz:

Tabulka 17

(1)	Velmi důlež.	Spíše důlež.	Spíše nedůl.	nedůležité	Σ
Chlapci	32 (33,92)	29 (26,95)	3 (3,48)	1 (0,63)	65
Dívky	75 (73,07)	56 (58,04)	8 (7,51)	1 (1,36)	140
Σ	107	85	11	2	205

Z kontingenční tabulky pro výrok (1) jsme vypočetli, že $\chi^2 = 0,108 + 0,050 + 0,155 + 0,071 + 0,066 + 0,031 + 0,217 + 0,095 = \mathbf{0,793}$

Dále jsme určili stupeň volnosti tabulky ze vzorce:

$$f = (r - 1) \times (s - 1) =$$

$$f = (2 - 1) \times (4 - 1) = 3$$

Vypočítali jsme, že náš stupeň volnosti pro tabulku 21 je 3. Testování našich výzkumných hypotéz jsme provedli na hladině významnosti $\alpha = 0,05$ a zjistili jsme, že při 3. stupni volnosti je hodnota testového kritéria v tabulce kritických hodnot testového kritéria chí-kvadrát 7,815. Naše vypočítaná hodnota v 1. výroku je $\mathbf{0,793 < 7,815}$

Takto jsme postupovali při ověřování naší hypotézy na dalších zbývajících výrocích (2), (3), (4) u kterých jsme zjistili:

$$(\text{Výrok 2}) \chi^2 =$$

$$1,870 + 0,870 + 2,197 + 1,017 + 0,001 + 0,001 + 0,002 + 0,001 = \mathbf{5,959}$$

Naše vypočítaná hodnota ve 2. výroku je $\mathbf{5,959 < 7,815}$

$$(\text{Výrok 3}) \chi^2 =$$

$$0,310 + 0,145 + 0,177 + 0,083 + 1,779 + 0,821 + 0,434 + 0,301 = \mathbf{4,05}$$

Naše vypočítaná hodnota ve 3. výroku je $\mathbf{4,05 < 7,815}$

$$(\text{Výrok 4}) \chi^2 =$$

$$1,245 + 0,579 + 0,765 + 0,353 + 0,434 + 0,199 + 0,434 + 0,195 = \mathbf{4,204}$$

Naše vypočítaná hodnota ve 4. výroku je $\mathbf{4,204 < 7,815}$

Pro všechny dílčí otázky (výroky) z otázky č. 9 vyšly také všechny 4 výsledné hodnoty testovaného kritéria menší, než je hodnota kritická v tabulce testového kritéria chí-kvadrát. (Pokud bychom vypočítali aritmetický průměr ze všech 4 našich výsledných hodnot testovacího kritéria, bylo by sečtené testové kritérium celkem 3.751, což je menší, než 7,815 hodnota kritická) Proto si

nemůžeme dovolit odmítnout nulovou hypotézu. Odmítáme alternativní a přijímáme nulovou hypotézu.

1.

Ho: Chlapci a dívky 2. stupně základních škol vidí důležitost ve stejných aktivitách trávení volného času.

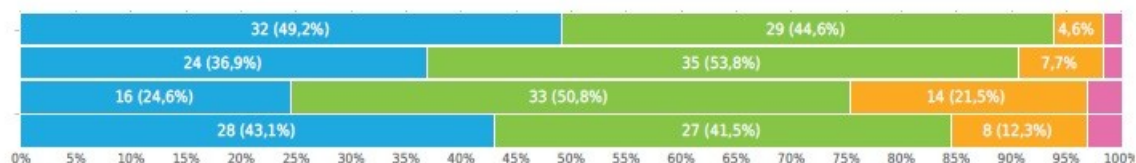
Ha: Chlapci a dívky 2. stupně základních škol vidí důležitost v jiných aktivitách trávení volného času.

Potvrdili jsme nulovou hypotézu, která říká, že chlapci a dívky 2. stupně základních škol vidí důležitost ve stejných aktivitách trávení volného času.

Z tabulky 18 a grafu 21 můžeme vidět odpovědi chlapců na jednotlivé výroky (1) až (4) v tabulce 18. (Pro výpočet hypotéz je zde počítána relativní četnost v % pouze z celkového počtu chlapců, nikoliv z celého výzkumného souboru).

Tabulka 18

Odpověď	● velmi důležité	● spíše důležité	● spíše nedůležité	● nedůležité
(1) Zábava/ relaxace/ odpočinek/ odreagování se (pro načerpání fyzických, psychických i duchovních sil)	32 (49,2 %)	29 (44,6 %)	3 (4,6 %)	1 (1,5 %)
(2) Získávání nových přátel, upevňování vztahů s kamarády	24 (36,9 %)	35 (53,8 %)	5 (7,7 %)	1 (1,5 %)
(3) Učení se novým znalostem a dovednostem, rozvoj vlastní osobnosti	16 (24,6 %)	33 (50,8 %)	14 (21,5 %)	2 (3,1 %)
(4) Pohyb (cvičení, sport)	28 (43,1 %)	27 (41,5 %)	8 (12,3 %)	2 (3,1 %)

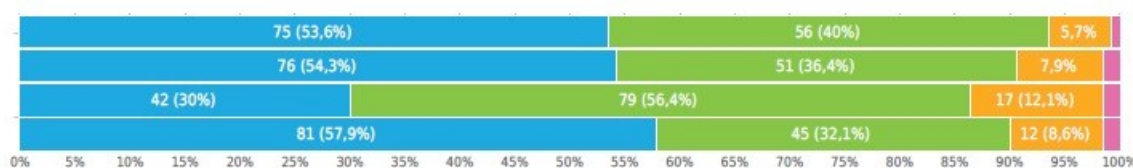
Graf 21

V tabulce 19 a grafu 22 jsou výzkumná data pouze z odpovědí dívek, které odpovídaly na výroky (1) až (4) v tabulce 19. (Pro výpočet hypotéz je zde počítána relativní četnost v % pouze z celkového počtu dívek, nikoliv z celého výzkumného souboru).

Tabulka 19

Odpověď	● velmi důležité	● spíše důležité	● spíše nedůležité	● nedůležité
(1) Zábava/ relaxace/ odpočinek/ odreagování se (pro načerpání fyzických, psychických i duchovních sil)	75 (53,6 %)	56 (40 %)	8 (5,7 %)	1 (0,7 %)
(2) Získávání nových přátel, upevňování vztahů s kamarády	76 (54,3 %)	51 (36,4 %)	11 (7,9 %)	2 (1,4 %)
(3) Učení se novým znalostem a dovednostem, rozvoj vlastní osobnosti	42 (30 %)	79 (56,4 %)	17 (12,1 %)	2 (1,4 %)
(4) Pohyb (cvičení, sport)	81 (57,9 %)	45 (32,1 %)	12 (8,6 %)	2 (1,4 %)

Graf 22

Naše další hypotézy se zabývají množstvím organizovaného času mezi žáky nižších a vyšších ročníků. Těmito hypotézami zjišťujeme, zda mají žáci nižších i vyšších ročníků stejné nebo rozdílné množství organizovaného času v jejich běžném dnu od pondělí do pátku.

$$\chi^2_{\text{obs}} = 1,607 + 1,339 + 0,548 + 0,453 + 0,219 + 0,181 + 0,029 + 0,026 = 4,402$$

$$f = (r - 1) \times (s - 1) =$$

$$f = (2 - 1) \times (4 - 1) = 3$$

Byl zvolen stupeň volnosti 3 a hladina významnosti $\alpha = 0,05$

$4,402 < 7,815$ naše výsledná hodnota je menší, než je hodnota kritická v tabulce testového kritéria chí-kvadrát. Proto si **nemůžeme dovolit odmítnout nulovou hypotézu**. Odmítáme alternativní a přijímáme nulovou hypotézu.

Potvrdili jsme nulovou hypotézu, která říká, že žáci nižších 6. a 7. ročníků a vyšších 8. a 9. ročníků 2. stupně ZŠ mají stejné množství neorganizovaného volného času ve všední dny (Po-Pa).

2.

Ho: Žáci nižších 6. a 7. ročníků a vyšších 8. a 9. ročníků 2. stupně ZŠ mají stejné množství neorganizovaného volného času ve všední dny (Po-Pa).

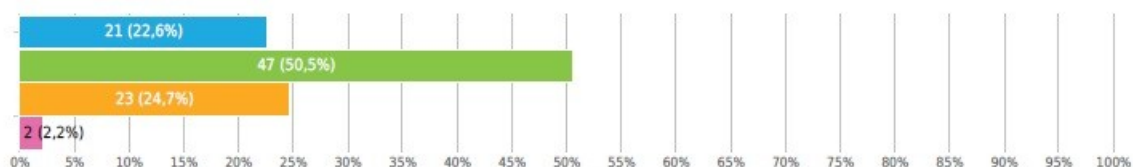
Ha: Žáci nižších 6. a 7. ročníků a vyšších 8. a 9. ročníků 2. stupně ZŠ mají rozdílné množství neorganizovaného volného času ve všední dny (Po-Pa).

Roztřídili jsme si data k otázce č. 22 dle počtu žáků nižších ročníků ZŠ do tabulky 20 a grafu 23 a žáků vyšších ročníků do tabulky 21 a grafu 24. (V tabulkách 20, 21 a grafech 23, 24 vidíme, kolik volného neorganizovaného času má určitý počet žáků.)

Tabulka odpovědí žáků nižších ročníků.

Tabulka 20

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
• 5 hodin a více	21	22,6 %
• 2 až 4 hodiny	47	50,5 %
• půl hodiny až 1 hodinu	23	24,7 %
• nemám žádný neorganizovaný volný čas	2	2,2 %

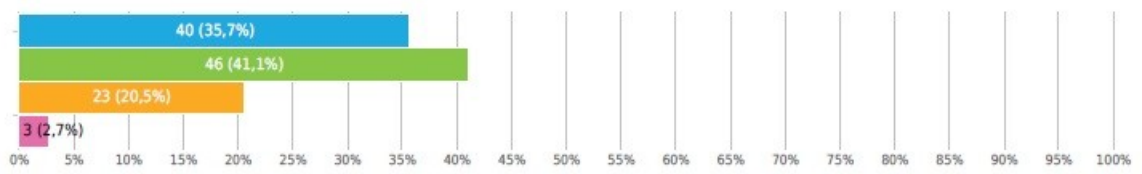

Graf 23

Tabulka odpovědí žáků vyšších ročníků.

Tabulka 21

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
• 5 hodin a více	40	35,7 %
• 2 až 4 hodiny	46	41,1 %
• půl hodiny až 1 hodinu	23	20,5 %
• nemám žádný neorganizovaný volný čas	3	2,7 %

Graf 24

6 ZÁVĚREČNÉ SHRNUÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

V této kapitole si shrneme všechny podstatná zjištění výzkumu a poukážeme na mnohá úskalí problematiky volného času. Nejprve si odpovíme na naše první výzkumné hypotézy, kdy jsme vypočítali u jednotlivých aktivit zvlášť, že neexistuje rozdílnost u vnímání důležitosti aktivit mezi chlapci a dívkami ani u jednoho z předloženého výroku. Zjistili jsme tedy, že chlapci a dívky vidí důležitost ve stejných aktivitách trávení volného času. Tím, že se chlapci a dívky shodovali můžeme odpovědět na naši 1. výzkumnou otázku, u které jsme zjistili, že největší význam neboli důležitost přikládají žáci 2. stupně ZŠ Zábavě, kdy odpovědělo 107 (52,2 %), dále odpovědělo 100 (48,8 %) žáků, že jsou nejdůležitější kamarádi a 109 (53,2 %) žáků, že Pohyb. Ovšem učení se novým dovednostem jako velmi důležité odpovědělo pouze 58 (28,3 %) žáků. Ale není divu, že jako nejdůležitější pro žáky 2. stupně ZŠ není jejich vlastní seberealizace a seberozvoj. Zvláště z několika výzkumů a literatury vyplývá, že až jedinci blízcí se dospělému věku nebo přímo dospělí lidé mají potřebu seberealizace, která se zúročí na trhu práce v rámci zapojení se do společnosti, jak uvádí např. (Kavanová a Chudý, 2005). Je ovšem velmi pozitivní, že žáci vidí tak vysokou důležitost a význam v těchto činnostech, neboť tyto činnosti jsou součástí funkcí volného času, mohli bychom vyjmenovat funkce např. od Bendla (2015) funkci zdravotní (pohyb), sociální (kamarádi), výchovně vzdělávací funkci (učení se novým dovednostem) Kavanová a Chudý (2005) nazývají tuto funkci seberealizační. Poslední funkce, která se shoduje s odpověďmi žáků je kompenzačně rekreační (zábava) (Spousta, 2007). Je základní potřebou naplňovat tyto funkce volného času, aby mohl tento čas využít svůj záměrný plnohodnotný potenciál zvláště k efektivnímu a pozitivnímu rozvoji mladých jedinců ve výchově.

Naše další hypotézy se zabývali množstvím neorganizovaného volného času ve všední dny mezi žáky nižších a starších ročníků, u kterých jsme zjistili, že toto množství času je stejné. Z celkového výzkumného souboru víme, že 93 (45,4 %) žáků ZŠ má ve všední dny až 2–4 hodiny neorganizovaného volného času a 61 (29,8 %) jej má více jak 5 hodin. Což je poměrně velké množství žáků a je to také navíc čas, který je už dostatečně dlouhý na to, aby mohl někdo na žáky patřičně dohlížet. Těmito zvýšenými časovými dispozicemi se také zvyšuje možnost rizikového chování jedinců, kdy nad sebou nemusí mít přímý dohled nějaké autority. Tímto jsme si odpověděli na 2. výzkumnou otázku. Poměrně hodně a to 106 (51,7 %) žáků 2. stupně ZŠ například pomáhá svým rodičům, což značí dobrý základ jejich výchovy a vedení jejich času v určité části dne. Téměř polovina žáků 99 (48,3 %) tráví nad svými školními povinnostmi 1 až 2 hodiny. Na přípravu do svých zájmových aktivit 33 (16,1 %) žáků vkládá 3 a půl a více hodin, 46 (22,4 %) žáků nekládá žádný čas do přípravy. Můžeme tedy pro 3. výzkumnou otázku říct, že žáci jsou zaneprázdnění svými povinnostmi individuálně.

Zjistili jsme otázkami č. 7 a č. 8, že žáci tráví velmi mnoho času používáním aplikací, například YouTube sleduje 103 (50,2 %) žáků každý den, a dokonce Instagram používá každý den 176 (85,9 %) žáků, z toho jej používá denně více jak 5 hodin 26 (12,7 %) žáků, TikTok zase 18 (8,8 %). Z těchto dat pro výzkumnou otázku č. 4 vyplývá, že pravděpodobně více jak polovina žáků je ohrožena riziky na sociálních sítích, z nichž jsou jednotky až desítky procent žáků pravděpodobně ohroženy i závislostí na těchto virtuálních sítích a aplikacích. Zvláště, když 9 (4,3 %) žáků si nejraději píše nebo volá přes sociální sítě, nebo telefonicky. Vzhledem k závislostech je třeba upozornit, že 19 (9,2 %) žáků mají svou nejoblíbenější aktivitu hraní PC her, které jak známo jsou vysoce návykové. Tím jsme si odpověděli na výzkumnou otázku č. 11. Pro 5. výzkumnou otázku jsme zjistili, že nejčastějšími důvody, proč nenavštěvují žáci 2. stupně ZŠ zájmové aktivity jsou následující odpovědi. Nejvíce žáků 12 (5,8 %) uvedlo, že je to nebaví a 7 (3,4 %) nechtějí. Na 6. výzkumnou otázku odpovídáme, že rodiče zcela převážně podporují své děti v jejich zájmových aktivitách. Neboť 134 (65,4 %) žáků odpovědělo, že podporují a 62 (30,2 %) žáků odpovědělo, že je spíše rodiče podporují. Tímto mají rodiče snahu podporovat a rozvíjet v dětech to, co uznají za vhodné. Pro výzkumnou otázku č. 7 jsme zjistili, že si žáci myslí, že jim jejich rodiče dávají individuální míru podpory v jejich zájmech z důvodu, kdy 69 (33,6 %) žáků říká, že je to proto, že chtějí podpořit jejich osobní rozvoj a druhá největší skupina 58 (28,3 %) žáků říká, že je podporují, protože ví, že to jejich děti baví. Zjistili jsme naší 8. výzkumnou otázkou, že 73 (35,6 %) žáků si organizuje svůj volný čas stále a 92 (44,9 %) žáků velmi často. Naopak rodiče 112 (54,6 %) žáků organizují volný čas jen občas. 9. otázkou jsme zase zjistili, zda žáci 2. stupně ZŠ zažívají ve svém neorganizovaném volném čase nudu. Z nichž 6 (2,9 %) zažívá nudu stále a největší početná skupina žáků odpověděla, že se nudí jen občas. Vidíme, že žáků, kteří se nudí stále je velmi mále množství, ale i přesto na ně nesmíme opomenout, neboť právě kvůli těmto jedincům je tu disciplína pedagogiky volného času, která by měla co nejlépe využít svůj potenciál a zaopatřit plnohodnotně a smysluplně volný čas pro každého v rodinách, střediscích volného času, školních klubech a dalších zařízeních. Pro 10. výzkumnou otázku jsme zjistili poslední otázkou 24. z dotazníku odpovědi žáků na otázku, která se ptá, jak jsou spokojeni žáci 2. stupně ZŠ s délkou a náplní jejich neorganizovaného volného času. S délkou neorganizovaného volného času je 64 (31,2 %) žáků rozhodně spokojeno a 82 (40 %) spíše spokojeno. S náplní je zase rozhodně spokojeno 81 (39,5 %) a 89 (43,4 %) zase jen spíše spokojeno. Můžeme tedy říct, že nespokojení jsou pouze určití jedinci. Každopádně výchova ve volném čase bude mít vždy svou podstatu a nesmí se zanedbat, aby právě nejen těchto zjištěných 14 (6,8 %) žáků nespokojených s náplní volného neorganizovaného času nepřibývalo, ale přibývalo obecně těch, kteří budou mít radost z toho, co je bude naplňovat a bude dobré pro ně samotné i pro jejich okolí.

ZÁVĚR

Ze závěru této bakalářské práce vychází skutečnost, že pohlaví žáků 2. ZŠ nemá vliv na to, které aktivity jsou pro ně významnější. Dále nemá vliv na množství neorganizovaného volného času ve všední dny ani to, jestli jsou žáci 2. stupně ZŠ z nižších nebo vyšších ročníků. Zjistili jsme, že žáci tráví opravdu mnoho času používáním aplikací v řádů několika hodin denně, s tím souvisí i fakt, že jsou žáci připoutáni mnoho času navíc i k sociálním či jiným internetovým sítím, skrze které mohou komunikovat a sdílet se světem téměř cokoliv, pokud jim přímo např. rodič nestojí za zády nebo neprohlíží jejich webovou historii, blokuje určité webové stránky či se jinak zajímá o to, co jejich dítě ve svém volném čase dělá. Zjistili jsme, že u mnohých žáků 2. stupně ZŠ je dokonce používání elektroniky nebo elektronických komunikačních technologií činností, kterou dělají nejraději. Ze světa reálného, tím je na mysli svět ne ten virtuální jsme se dozvěděli, že téměř všechny žáky podporují rodiče, a to z důvodu zájmu o budoucnost svých dětí, což je chvályhodné, alespoň z úsudků našich respondentů. I přesto se někteří žáci vůbec nevěnují zájmovým aktivitám, ve kterých by je někdo mohl vést, a to nejčastěji z důvodu, že sami nechtějí, že je to nebaví nebo, že nenašli tu zájmovou aktivitu, kterou by chtěli dělat. Určité procento žáků se také nudí, může to být i z důvodu, že nevědí, co by mohli dělat, to pak může vyústit v rizikovou činnost žáků.

Proto je nutné apelovat na podporu volnočasových center pro rozšíření možností nabízených zájmových aktivit a také na podporu samotných pedagogů volného času a dalších pracovníků, které tyto zájmové aktivity realizují. Tyto data mohou poskytnout údaje právě těmto zařízením, které se věnují mimoškolní výchově nebo pedagogice volného času např., aby mohli více zaktivizovat nábor nových pracovníků pro zájmové činnosti, aby se tím tak mohla rozšířit i nabídka zájmových aktivit nejen pro žáky 2. stupně základních škol, ale například nabídka i pro žáky vycházející z 9. ročníků.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [0] ANTONIČOVÁ, I., SCHNITZEROVÁ, E. Volný čas a jeho využívání u dětí na základní škole. In Socialia 2000 – Mládež a volný čas. Hradec Králové: Gaudeamus, 2001, s. 29.
- [2] BENDL, Stanislav. Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru. Vydání 1. Praha: Grada, 2015. 306 stran. Pedagogika. ISBN 9788024742489.
- [3] Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky. Brno: Paido, 2001. 199 s. ISBN 8073150042.
- [4] DISMAN, M. Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha: nakladatelství Karolinum, 2006. ISBN 80-246-0139-7.
- [5] GRUHL, Monika a Hugo KÖRBÄCHER. Psychická odolnost v každodenním životě. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0345-2
- [6] HARTNOLL, R., GRIFFITH, P., TAYLOR, C., HENDRICKS, V., BLANKEN, P., NOLIMAL, D., WEBER, I., TOUSSIRT, M., INGOLD, R. Příručka k provádění výběru metodou sněhové koule – Snowball Sampling. Praha: Úřad vlády ČR, 2003. 108 s. ISBN 80-86734-08-0.
- [7] HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy. Praha: Portál, 2008. 239 s. ISBN 978-80-7367-473-1.
- [8] HODAŇ, Bohuslav a Tomáš DOHNAL. Rekreologie. 2., upr. a rozš. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-2197-1.
- [9] HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
- [10] HOFBAUER, B. Kapitoly z pedagogiky volného času. Soubor pojednání o volném čase a jeho výchovném zhodnocování. České Budějovice: JCU Teologická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7394-240-3
- [11] CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007, 265 s. Pedagogika. ISBN 9788024713694.
- [12] JANIŠ, Kamil. Úvod do problematiky volného času. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik, Ústav pedagogických a psychologických věd, 2009. ISBN 978-80-7248-530-7
- [13] KAPLÁNEK, Michal. Volný čas a jeho význam ve výchově. Praha: Portál, 2017, 207 s. ISBN 9788026212508.
- [14] KARNIS, Michelle. Jak budovat dobrý vztah mezi učitelem a žákem: zásady a cvičení. Vyd. 1. Praha: Portál, 1995. 151 s. ISBN 80-7178-032-4.

- [15] KALVACH, Zdeněk. Úvod do gerontologie a geriatricie: integrovaný text pro interdisciplinární studium. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-366-0.
- [16] KOHOUTEK, R., Poznání a utváření osobnosti, Brno: Cerm, 2001, 278 s., 1. vydání, ISBN 80-7204-200-9
- [17] KUBIČKA, L. 1959. Psychologie školního dítěte a jeho výchova v rodině. 1. vyd. Praha: SzdN.
- [18] KRAUS, B. Základy sociální pedagogiky. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3
- [19] KAVANOVÁ, Alica a Štefan CHUDÝ. Výchova a volný čas: vybrané kapitoly z pedagogiky volného času. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Univerzitní institut, Ústav pedagogických věd, 2005, 156 s. ISBN 8073182661
- [20] KRÁLÍKOVÁ, Marie a Jarmila NEČESANÁ. Rodina a škola ve výchovné spolupráci. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985. Knihy pro rodiče (SPN).
- [21] NĚMEC, Jiří. Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času pro doplňující pedagogické studium. Brno: Paido, 2002, s. 24. ISBN 80-7315-012-3.
- [22] PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času: [teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času]. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2002, 231 s. ISBN 8071787116.
- [23] PIAGET, Jean. Psychologie inteligence. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1966, 147, [iv] s. Knižnice psychologické literatury. ISBN 80-7178-309-9.
- [24] PROCHÁZKA, Miroslav. Sociální pedagogika. Praha: Grada, 2012, 203 s. Pedagogika. ISBN 9788024734705.
- [25] SPOUSTA, Vladimír. Teoretické základy výchovy ve volném čase: Úvod do studia pedagogiky volného času. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994. 183 s. ISBN 80-210-1007-X
- [26] SPOUSTA, V.: Proměny funkcí volného času v závislosti na věku. In: T. Čech/ed./ Výchova a volný čas 2. Brno: Pedagogická fakulta MU, 2007. ISBN 978-80-86 633-97-8
- [27] SCHNEIDEROVÁ, Hana. Teorie školní a mimoškolní výchovy. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988, 214 s. Učebnice pro vysoké školy.
- [28] VÁGNEROVÁ, Marie. Kognitivní a sociální psychologie žáka základní školy. Praha: Karolinum, 2001, 304 s. ISBN 8024601818.
- [29] ZELINOVÁ, Milota. Volný čas efektívne a tvorivo: teória a prax výchovy mimo vyučovania. Bratislava: Iura Edition, člen skupiny Wolters Kluwer, 2012, 146 s. ISBN 9788080784799.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- [1] B.1 Základní vzdělávání poskytované na základních školách | ČSÚ. Český statistický úřad | ČSÚ [online] [cit. 4.06.2020]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/b1-zakladni-vzdelavani-poskytovane-na-zakladnich-skolach>
- [2] NNO uznaná MŠMT pro práci s dětmi a mládeží, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 27.03.2020]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/nno-uznana-msmt-pro-praci-s-detmi-a-mladezi-1>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

aj.	a jiné
cit.	citace
č.	číslo
ČR	Česká republika
el.	elektronických
např.	například
MŠM	Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy
T	
Pozn.	poznámka
s.	strana
tzn.	to znamená
WHO	Světová zdravotnická organizace
ZŠ	Základní škola
Σ	suma

SEZNAM GRAFŮ

Y

Graf 1.....	40
Graf 2.....	41
Graf 3.....	42
Graf 4.....	43
Graf 5.....	45
Graf 6.....	46
Graf 7.....	47
Graf 8.....	47
Graf 9.....	48
Graf 10.....	49
Graf 11.....	50
Graf 12.....	52
Graf 13.....	53
Graf 14.....	54
Graf 15.....	54
Graf 16.....	55
Graf 17.....	56
Graf 18.....	57
Graf 19.....	58
Graf 20.....	59
Graf 21.....	62
Graf 22.....	62
Graf 23.....	64
Graf 24.....	64

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1.....	38
Tabulka 2.....	39
Tabulka 3.....	41
Tabulka 4.....	42
Tabulka 5.....	43
Tabulka 6.....	44
Tabulka 7.....	47
Tabulka 8.....	49
Tabulka 9.....	51
Tabulka 10.....	53
Tabulka 11.....	54
Tabulka 12.....	55
Tabulka 13.....	56
Tabulka 14.....	57
Tabulka 15.....	58
Tabulka 16.....	59
Tabulka 17.....	60
Tabulka 18.....	62
Tabulka 19.....	62
Tabulka 20.....	64
Tabulka 21.....	64

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

(Pozn.: finální znění a podoba dotazníku byla zformulována online na webových stránkách survio.com, jedná se tedy o přepis z elektronického dotazníku. Tento dotazník byl vyplněn pouze online formou, a to u otevřených otázek způsobem vlastních odpovědí do prázdných polí a do polouzavřených či uzavřených otázek označením vybrané odpovědi v poli).

Volný čas žáků 2. stupně základních škol

Ahoj, jmenuji se Martin Červenka a jsem studentem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně v oboru Sociální pedagogika. Rád bych Tě požádal o vyplnění tohoto anonymního dotazníku, jehož výsledky budou výhradně použity pro moji bakalářskou práci, která se zabývá problematikou trávení volného času žáků 2. stupně základních škol.

Předem Ti děkuji za spolupráci, která mi velmi pomůže :)

PROSÍM ODPOVÍDEJ NA VŠECHNY OTÁZKY V DOTAZNÍKU, JAKO BYS CHODIL/A NORMÁLNĚ DO ŠKOLY A NEBYL NOUZOVÝ STAV KVŮLI KORONAVIRU (COVID-19). ČILI ODPOVÍDEJ TAK, JAKO BY BYLO VŠECHNO V „NORMÁLNÍ STAVU“!!! Jako dříve. Například by fungovaly a byly otevřeny všechny školy, kroužky, kina, divadla, kulturní akce, sportovní utkání nebo nebylo omezeno vycházení ven, zkrátka všechno, jako bylo dříve) - VŽIJ SE PROSÍM DO TÉTO SITUACE PŘED KARANTÉNOU! Děkuji Ti - je to důležité :)

1) Kolik je Ti let? (stačí číslovkou)

.....

2) Jsi: Chlapec - Dívka

3) Ve kterém kraji žiješ? (vyber jednu odpověď)

- a) Zlínský kraj
- b) Olomoucký kraj
- c) Jihomoravský kraj

4) Třída/ročník (vyber jednu odpověď)

- a) 6. třída/ročník
- b) 7. třída/ročník
- c) 8. třída/ročník
- d) 9. třída/ročník

5) Kolik času Ti v běžném dnu zabere příprava do školy po vyučování (ve všední dny, Po-Pa) (vyber jednu odpověď)

- a) aspoň půl hodiny
- b) 1 až 2 hodiny
- c) 2 a půl až 3 hodiny
- d) 3 a půl a více hodin
- e) nepřipravuji se do školy

6) Kolik času Ti celkem za týden (Po-Pá) zabere pomoc rodičům např. v domácnosti/ na zahradě/ starání se o sourozence? (vyber jednu odpověď)

- a) aspoň půl hodiny
- b) 1 až 2 hodiny
- c) 2 a půl až 3 hodiny
- d) 3 a půl a více hodin
- e) nepomáhám v domácnosti

7) Jak často se věnuješ těmto aplikacím? (vyber jednu odpověď v každém řádku)

**8)
Kolik**

Aplikace	Každý den	3x až 5x týdně	1x až 2x týdně	1x za dva týdny	Nevěnuji se vůbec
YouTube					
Facebook					
Facebook Messenger					
WhatsApp					
Twitter					
Pinterest					
Instagram					
Snapchat					
TikTok					
Skype					
Discord					
Netflix					
Jiné aplikace					

hodin denně se věnuješ těmto aplikacím? (ve všední dny, Po-Pá) (vyber jednu odpověď v každém řádku)

Je	Aplikace	5 a více hodin	3-4 hodin	1-2 hodiny	půl hodiny	nevěnuji se vůbec
	YouTube					
	Facebook					
	Facebook Messenger					
	WhatsApp					
	Twitter					
	Pinterest					
	Instagram					
	Snapchat					
	TikTok					
	Skype					
	Discord					
	Netflix					
	Jiné aplikace					

důležité, aby sis přečetl/a tuto definici, děkuji Ti ☺

Do VOLNÉHO ČASU patří:

všechny Tvé zájmové aktivity a činnosti i všechno, co děláš dobrovolně.

Do VOLNÉHO ČASU nepatří:

cestování do/ i ze školy, samotná školní výuka, učení se, vypracovávání domácích úkolů do školy, pomoc v domácnosti rodičům a osobní potřeby jako je hygiena, stravování, spánek.

9) Co je pro Tebe nejdůležitější ve volném čase? (vyber jednu odpověď v každém řádku)

	Velmi důležité	Spíše důležité	Spíše nedůležité	nedůležité
(1) Zábava/ relaxace/ odpočinek/ odreagování se (pro načerpání fyzických, psychických i duchovních sil)				
(2) Získávání nových přátel, upevňování vztahů s kamarády				
(3) Učení se novým znalostem a dovednostem, rozvoj vlastní osobnosti				
(4) Pohyb (cvičení, sport)				

10) Kolik času dohromady doma věnuješ přípravě do zájmových aktivit (tanec, dramata, hudba, sport), ve kterých Tě někdo vede (učitel, trenér, vychovatel, vedoucí) za týden (Po-Pá)? (vyber jednu odpověď)

- a) aspoň půl hodiny
- b) 1 až 2 hodiny
- c) 2 a půl až 3 hodiny
- d) 3 a půl a více hodin
- e) nepřipravuji se

11) Kdo Ti nejčastěji organizuje Tvůj volný čas? (vyber jednu odpověď v každém řádku)

	stále	velmi často	často	občas	nikdy
rodiče					
sám					
kamarádi					
(někdo jiný)					

12) Pokud jsi v předchozí otázce č. 11 označil/a položku „(někdo jiný)" s tvrzením: stále, velmi často, často nebo občas, napiš prosím kdo. (napiš jedno nebo více slov)

.....

Je důležité, aby sis přečetl/a tuto definici a uvědomil/a sis její význam pro následující otázky, děkuji Ti 😊

Tato 1. část dotazníku je orientovaná na „ORGANIZOVANÝ VOLNÝ ČAS“.

Do ORGANIZOVANÉHO VOLNÉHO ČASU patří:

Tvé zájmové činnosti jako jsou kroužky, sportovní kluby a další aktivity, ve kterých Tě někdo vede (učitel, trenér, vychovatel, vedoucí, vůdce) a také akce, které Ti organizují rodiče (např. zájmovou aktivitu/činnost, rodinný výlet).

Do ORGANIZOVANÉHO VOLNÉHO ČASU nepatří:

školní výuka i čas spojený s dopravou do/ i ze školy, vypracovávání domácích úkolů, učení se do školy, osobní potřeby jako je hygiena, stravování, spánek a ani čas, kdy musíš rodičům pomoci!

Vysvětlivky pro otázku č. 13

středisko volného času= SVČ, volnočasové centrum= VC,

dům dětí a mládeže= DDM, základní umělecká škola= ZUŠ

13) Jak často se věnuješ uvedeným aktivitám ve svém organizovaném volném čase? (vyber jednu odpověď v každém řádku)

	téměř každý	1x až 2x týdně	1x za dva týdny	1x za měsíc	vůbec se nevěnuji
nějaká zájmová aktivita/činnost v SVCČ, VC, DDM					
sportovní kroužek ve škole					
hudební/ taneční/ výtvarný kroužek ve škole					
hudební, taneční, výtvarná činnost v ZUŠ					
literárně-dramatický kroužek („dramaták“)					
taneční klub					
hasičský sbor					
skaut (skautský oddíl)					
jazykový kurz					
doučování učiva od jiné osoby (učitel, sourozenec, rodič, kamarád)					
výlety, procházky s rodiči					

14) Pokud něco děláš nebo někam docházíš ve svém

ORGANIZOVANÉM VOLNÉM

ČASE a nezmínil/a jsi to výše, prosím napiš zde. (Např. účast na kroužcích, ve sportovních klubech, na schůzkách v oddíle a dalších zájmových aktivitách) (napiš jedno nebo více slov)

.....

15) Pokud nechodíš do žádného zájmového kroužku, sboru, klubu, kurzu, skupiny, souboru, cvičení, oddílu, hudební/taneční/výtvarné činnosti v ZUŠ, napiš, proč tyto aktivity nenavštěvuješ? (napiš jedno nebo více slov)

.....

16) Podporují Tě rodiče ve Tvých zájmech či koníčcích? (vyber jednu odpověď)

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne

d) ne

17) Proč si myslíš, že Tě rodiče podporují nebo nepodporují ve Tvých zájmech či koníčcích? (napiš jedno nebo více slov)

.....

Je důležité, aby sis přečetl/a tuto definici a uvědomil/a sis její význam pro následující otázky, děkuji Ti 😊

Tato 2. závěrečná část dotazníku je orientovaná na „NEORGANIZOVANÝ VOLNÝ ČAS.“

Do NEORGANIZOVANÉHO VOLNÉHO ČASU patří:

čas, který máš jenom pro sebe, máš osobní volno a můžeš si dělat, co chceš, cokoliv je pro Tebe pouze dobrovolnou činností.

Do NEORGANIZOVANÉHO VOLNÉHO ČASU nepatří:

příprava do školy, samotná školní výuka, čas spojený s dopravou do/ i ze školy, vypracovávání domácích úkolů,

nepatří zde ani zájmová aktivita, ve které Tě někdo vede (učitel, trenér, vychovatel, vedoucí, vůdce), ani domácí příprava spojená se zájmovou aktivitou

čas, kdy musíš něco dělat, např. pomoci rodičům, ani osobní potřeby jako je hygiena, stravování a spánek.

18) Jak často se věnuješ uvedeným aktivitám ve svém neorganizovaném volném čase? (vyber jednu odpověď v každém řádku)

19) Pokud děláš ve svém

	téměř každý	1x až 2x týdně	1x za dva týdny	1x za měsíc	vůbec se nevěnuji
práce s počítačem (internet, filmy, hry za účelem odpočinku, zábavy, relaxace)					
sledování televize					
poslech hudby (hudba z YouTube, iTunes, Spotify, CD, rádio)					
povídání si s přáteli/ se známými při osobním kontaktu					
povídání si s přáteli/ se známými telefonicky/ přes internet					
četba knih/ časopisů, které Tě baví					
procházky, pobyt venku (sám, s kamarády, se spolužáky)					
návštěvy diskoték, tanečních zábav					
návštěvy kina, divadla, sportovních utkání					
návštěvy školního, volnočasového, nízkoprahového klubu nebo centra					
ruční práce/ výtvarná činnost, kterou děláš ze svého zájmu					
dobrovolná činnost, (pomoc druhým/ přírodě)					

NEORGANIZOVANÉM VOLNÉM ČASE činnosti nebo

aktivity které jsi nezmínil/a výše, napiš zde. (napiš jedno nebo více slov)

.....

20) Jaké aktivity/činnosti děláš nejraději ve svém neorganizovaném volném čase? (napiš jedno nebo více slov)

.....

21) Zažíváš nudu ve svém neorganizovaném volném čase? (vyber jednu odpověď)

- a) stále
- b) velmi často
- c) občas
- d) nikdy

22) Kolik hodin Tvého neorganizovaného volného času máš ve svém běžném dnu (Po-Pá)? (vyber jednu odpověď)

- a) 5 hodin a více
- b) 2 až 4 hodiny
- c) půl hodiny až 1 hodinu
- d) nemám žádný neorganizovaný volný čas

23) Kolik hodin Tvého neorganizovaného volného času máš ve svém běžném dnu o víkendu? (vyber jednu odpověď)

- a) od doby, kdy se vzbudím, do doby, než jdu spát
- b) 8 až 12 hodin
- c) 3 až 7 hodin
- d) 1 až 2 hodiny
- e) nemám žádný volný čas

24) Jsi spokojen/a s délkou a náplní Tvého neorganizovaného volného času? (vyber jednu odpověď v každém řádku)

	rozhodně ano	spíše ano	nevím	spíše ne	rozhodně ne
jsem spokojen/a s množstvím neorganizovaného volného času					
jsem spokojen/a s tím, co dělám v neorganizovaném volném čase					